

GAUDEAMUS

AMCA TORONTO

NO. 19, 2015
PRICE: \$20.00

ASSOCIATION OF ALUMNI AND FRIENDS OF THE
UNIVERSITIES OF THE REPUBLIC OF CROATIA

IMPRESSUM

Glavna i odgovorna urednica: Srebrenka Bogović

Glasnik izdaje AMCA Toronto

Copyright: AMCA Toronto

Grafička obrada: DEMODE, Zagreb

Elektronsko izdanje eGaudeamus:
egaudeamus@amcatoronto.com.

AMCA TORONTO

Službena adresa/Our address:

4936 Yonge Street, Suite 109, North York,
Ontario M2N 6S3, Canada

Tel. 905-997-2442

Email adresa: amca@amcatoronto.com

SLUŽBENA INTERNET STRANICA - WEB PAGE
www.amcatoronto.com

ČLANARINA/MEMBERSHIP DUES

Članstvo u AMCA-i Toronto otvoreno je za sve bivše studente hrvatskih sveučilišta kao i za "priatelje" koji na bilo koji način pridonesu boljitu udruge i boljitu sveučilišta.

Članovi uživaju popust na sve djelatnosti udruge kao što su predavanja, društvene aktivnosti, izleti itd.

Članarina za kalendarsku godinu iznosi:

60 \$ za jednog člana

90 \$ za dva ili više članova jedne obitelji

30 \$ za studente, umirovljene i nezaposlene

<http://amcatoronto.com/docs/clanstvo.pdf>

Lektori:

Krešimir Dominković (hrvatski)

Edith Klein (engleski)

UPRAVNI ODBOR AMCA TORONTO

Krešimir Mustapić, predsjednik

Nada Sesar Raffay, dopredsjednica

Aleksandra Srša Benko, tajnica/arhivistica

Zdravko Weing, blagajnik

Martin Fabek, članstvo

Vida Grošl, društvene aktivnosti

Željko Odorčić, dodatne aktivnosti

John Ivo Robić, član UO bez resora

Životopis članova UO:

<http://www.amcatoronto.com/executive-board/>

Pri fakultetima i akademijama Sveučilišta u Zagrebu osnovane su ili se osnivaju AMAC/AMCA udruge koje okupljaju svoje bivše studente. S druge strane, nekadašnji članovi naših Sveučilišta koji žive i djeluju van granica Hrvatske osnovali su svoje udruge diljem svijeta. Svaka od tih udruga ima svoje pojedinosti organizacije i djelovanja, ali im je svima zajednička zadaća okupljanje svojih alumnija i promicanje alumni ideje među sadašnjim i budućim članovima. AMAC/AMCA udruge u zemlji neformalno su objedinjene pod nazivom AMCA DOMUS, a druge osnovane u inozemstvu pod nazivom AMCA MUNDUS. AMCA Toronto (AMCA MUNDUS) okuplja bivše studente svih hrvatskih sveučilišta.

Zahvaljujemo obiteljima i pojedincima koji su svojim doprinosom potpomogli izdavanju ovog broja Gaudeamusa:

Vida Grošl, Lidija Mrnjec i Denis Tumpić, Eddy Mudronja, Marijan Munjić, Joanne i Krešimir Mustapić, Ivo i Zdenka Robić, Mladen i Vlasta Seidl, obitelj Vukšinić.

PORUKA PREDSJEDNIKA

**Na inicijativu
AMCA-e Toronto,
zajednički je
pokrenut glasnik
Gaudeamus, koji
je sadržavao teme
od političkog do
znanstvenog i
kulturnog sadržaja
koje pak nisu
zanimale samo
članove AMCA-e
već i šиру hrvatsku
zajednicu.**

Dragi kolege, dragi prijatelji,

Devedesetih godina prošlog stoljeća, pokrenuti velikim entuzijazmom zbog stvaranja hrvatske države i njene promidžbe, članovi hrvatske zajednice osnovali su više udruga bivših studenata sveučilišta Republike Hrvatske sa sjedištem u Sjevernoj Americi. Na inicijativu AMCA-e Toronto zajednički je pokrenut glasnik *Gaudeamus*, koji "je sadržavao teme od političkog do znanstvenog i kulturnog sadržaja koje pak nisu zanimali samo članove AMCA-e nego i širu hrvatsku zajednicu". Obradene teme ostavile su trajan zapis o tom povjesno burnom vremenu, ne samo u domovini nego i u dijaspori. U razdoblju od gotovo deset godina (1990-1999) tiskano je ukupno 18 izdanja. Nažalost, uslijedilo je smanjenje broja članova, a donekle i interesa, pa je *Gaudeamus* potiho nestao sa "scene".

U to doba zatišja stekao se dojam da je pokret AMCA u Sjevernoj Americi posustao, što je rezultiralo značajno smanjenim opsegom djelovanja, a mnoge udruge su gotovo prestale s radom i na kraju se ugasile. Međutim, AMCA Toronto, predvođena dinamičnim UO-om, dobiva novi vjetar u leđa te pojačava intenzitet djelovanja. U 2000. godini pokrenuta su predavanja *AMCA Toronto Lecture Series*, koja su privukla znatan broj novih članova. Do danas, u sklopu tih predavanja, sudjelovalo je stotinjak vrhunskih kanadskih i hrvatskih znanstvenika, umjetnika, političara i ostalih stručnjaka.

Krajem 2004. obnovljene su, na značajno formalniji i osmišljeniji način, godišnje svečane večere (AMCA Toronto Annual Gala), također popraćene velikim interesom članova i šire zajednice. Sakupljeni prihodi pridonijeli su značajnom porastu novih djelatnosti, poput dodjele stipendija studentima hrvatskog podrijetla, brige o hrvatskim studijima na University of Toronto, proljetnim, manje formalnim večerama (*San proljetne noći*), osnivanjem *Book Cluba*, *Hiking Cluba*, *Youth Cluba*, studijskih izleta autobusom, božićnih domjenaka.

Stečenim ugledom i novim statusom u kanadskom akademskom okružju, AMCA Toronto inicirala je i posredovala u potpisivanju dugogodišnjeg ugovora između University of Toronto i Sveučilišta u Zagrebu. Da se trud isplatio, vidljivo je iz popularnosti hrvatskih studija na tom prestižnom sveučilištu, koja se očituje velikim brojem novoupisanih studenata.

Prije nešto više od godinu dana kolega Josip Barbetti predao mi je desetak kopija *Gaudeamusa* iz 1998. Potaknut i zaintrigiran sadržajem glasnika, predložio sam UO-u da razmotrimo mogućnost obnavljanja lista kojim bismo prikazali i ostavili u trajno naslijeđe djelatnosti naše udruge te prisutnost hrvatske zajednice u južnom Ontariju. Članovi odbora su tu ideju objeručke prihvatali te je primjerak koji držite u ruci rezultat zajedničkog npora mnogih. Vjerujem da će se obnovljeni *Gaudeamus*, uz potporu naših članova, bez sumnje održati i razvijati kao još jedan kvalitetan projekt AMCA-e Toronto.

Našem *Gaudeamusu* želim dugo i uspješno djelovanje, a čitateljima ugodno čitanje te sretnu 25. obljetnicu naše udruge.

Krešimir Mustapić, P. Eng.
predsjednik AMCA-e Toronto

SPORTS APPAREL FOR GAMES, TRAINING & STYLE.

/LIKASPORTS

@LIKASPORTS

@LIKASPORTS

INFO@LIKASPORTS.COM

WWW.LIKAPORTS.COM

info@yalivta.com

yalivta

yalivta

WHERE
WOULD
YOU
LIKE
TO
GO?

4D
by DANIELLA

www.daniellaparfums.com

lifein4d

PORUKA UREDNICE

Srebrenka Bogović

Poštovani čitatelji,

U rukama držite broj obnovljenog glasnika AMCA-e Toronto *Gaudeamus*. Ubrzo nakon osnutka udruge bivših studenata hrvatskih sveučilišta (AMCA, 1990.) osmišljen je i bilten *Gudeamus* s misijom širenja spoznaja o hrvatskim dostignućima na području znanosti i kulture čitateljima u Sjevernoj Americi. Međutim, tijekom Domovinskog rata većina sadržaja bila je usredotočena na članke koji su promicali ideju neprikosnovenosti novonastale hrvatske države i njezino pravo na samopostojnost. U namjeri da obuhvatimo što veći broj čitatelja nehrvatskog podrijetla, bilten je tad izlazio isključivo na engleskom jeziku.

Nakon prekida od nekoliko godina bilten je ponovo oživio u novom ruhu i s većim naglaskom na promidžbi hrvatske znanosti i kulture, djelomično zanemarivši, kao akademski glasnik, politiku. Iako u isto vrijeme izlazi i internetsko izdanje (*eGaudeamus*), misao vodilja bila je da, unatoč velikim promjenama uvjetovanim novim tehnološkim pristupom, još ima mesta i potrebe za klasičnim tipom glasnika prema staroj, ali aktualnoj uzreči: *scripta manet...*

Sadržaj novoga glasnika namjerno je dvojezičan jer je time i vjerno ogledalo naših aktivnosti i profila našeg članstva u Kanadi, odnosno u južnom dijelu pokrajine Ontario. AMCA Toronto nije samo udruga bivših studenata hrvatskih sveučilišta nego želi animirati što veći broj mladih ljudi, nove generacije Hrvata

rođenih izvan domovine, koji se ipak lakše služe engleskim jezikom. Također želimo distribuirati bilten sveučilišnim knjižnicama i drugim zainteresiranim institucijama diljem svijeta kao dodatnu promidžbu Hrvatske, a vjerojatno će poslužiti i za istraživanja emigracije i emigrantskih trendova, što je danas vrlo aktualna tema.

AMCA Toronto je posebice ponosna na organizirana predavanja koja je inicirao bivši predsjednik Nikola Demarin, a koja se nastavljaju s nesmanjenim elanom. Predavanja su izvanredno dobro posjećena, ne samo od strane naših članova nego i šire hrvatske zajednice. Selekcije u ovom broju svjedoče o velikoj stručnosti i predanosti naših, ali i stranih predavača iz raznih područja njihove djelatnosti. Jezik na kojem je predavanje predstavljeno našoj publici korišten je i za objavljeni zapis, te su prema tome tekstovi ili na hrvatskom ili na engleskom jeziku.

U rubrici *Naši vanjski suradnici* ovoga puta donosimo dva članka, a ujedno vas pozivamo da nam šaljete svoje priloge koje ćemo sa zadovoljstvom objaviti ako se budu uklapali u koncept našega glasnika. Posebno pozivamo članove ostalih udruga AMCA-e Mundus na suradnju.

Nadamo se da će i ovaj skroman doprinos bivših studenata i studentica hrvatskih sveučilišta koji su se okupili unutar udruge

AMCA Toronto budućim generacijama u Hrvatskoj i izvan nje dati uvid u naš bogat kulturni život, naše druženje i zajedništvo u očuvanju tekovina našeg obostranog podrijetla.

Naslovica obnovljenog izdanja *Gaudeamus* obilježava i podsjeća na 25. obljetnicu utemeljenja naše udruge te tom prilikom želim čestitati svim članovima koji su tijekom vremena aktivno sudjelovali u tom procesu.

Preslika prve skupštine

**ALMAE MATRIS ALUMNI
UNIVERSITY OF ZAGREB ASSOCIATION**

**TORONTO ONT. CHAPTER
OSNIVAČKA SKUPŠTINA
25. OŽUJKA 1990.**

DNEVNI RED

OTVARANJE SKUPŠTINE
**PREDSTAVLJANJE INICIJATIVNOG ODBORA
I RADNOG PREDSEDNIŠTVA**
UVODNA RIJEČ – S. BOGOVIĆ
POZDRAV UZVANICIMA – K. GANZA
POZDRAV REKTORA – Z. ŠEPAROVIĆ
STATUT NOVOG DRUŠTVA – V. BENKOVIC
IZVJEŠTAJ KANDIDACIONE KOMISIJE – D. ŠTURMAN
ZATVARANJE KANDIDATSKE LISTE
PREDSTAVLJANJE KANDIDATA
GLASOVANJE ZA UPRAVNI ODBOR
ODMOR – BROJENJE GLASOVA
PROGRAMI DRUŠTVA I DISKUSIJA – M. RAFAJ
**OJAVA VLJIVANJE REZULTATA IZBORA I
PREDSTAVLJANJE UPRAVE DRUŠTVA**
ZAVRSNA RIJEČ NOVE UPRAVE

NOVI REKTOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU PROF. DR. SC. DAMIR BORAS

Intervju: Srebrenka Bogović

Kao urednica *Gaudeamus* imala sam veliku sreću biti u Zagrebu nakon što je izabran novi rektor zagrebačkog sveučilišta dr. Damir Boras, a još veću kad je, usprkos ispunjenom rokovniku, pristao na intervju za našu udrugu AMCA Toronto.

Sastali smo se u kultnom *Kavkazu* (Kazališna kavana), koji se povoljno smjestio nedaleko od Rektorata, a s njegove sunčane terase prostirao se prekrasan pogled prema Hrvatskom narodnom kazalištu i Meštrovićevu "Zdencu života". Kako je već uobičajeno, pripremila sam nekoliko pitanja, međutim, naš susret protekao je u vrlo neformalnom i srdačnom razgovoru, iz kojeg sam izdvojila nekoliko segmenata od općeg interesa i dopunila dodatnim podatcima iz hrvatskog tiska. Novi rektor, čiji mandat traje do 2018. godine, donedavno je bio dekan Filozofskog fakulteta, na kojem je bio zaposlen od 1984. Govori osam jezika i ima iza sebe dvadesetak znanstvenih i stručnih radova, knjiga i udžbenika. Kao inženjer elektrotehnike te s doktoratom Filozofskog fakulteta (*Teorija i pravila segmentacije teksta na hrvatskom jeziku*), dr. Boras posjeduje dodatni senzibilitet da s jednakim razumijevanjem vidi potrebe svih studenata različitih profila studija koji pohađaju Sveučilište u Zagrebu.

Dr. Damir Boras, iako rođeni Zagrepčanin, "vuče" korijene iz Hercegovine i Dalmacije. Sin je dr. Mile Borasa, legendarnog profesora rimskog prava, i Maje Boras (r. Kalogjera), bivše odvjetnice koja potječe iz stare i ugledne korčulanske obitelji. Njezin otac, Marko Kalogjera, utemeljitelj je i prvi biskup Hrvatske starokatoličke crkve, kojoj pripada i novi rektor. Prema osobnom kazivanju, kao školarac podjednako je volio prirodne i društvene znanosti, a i matematika mu je *vrlo dobro išla*. Još u osnovnoj školi uhvatio se u koštarac s glavnim europskim jezicima te govoriti tečno engleski, njemački, francuski i talijanski, a s ocem je vodio konverzacije na latinskom i grčkom te je kao maturant bio prvak u Europi u oba klasična jezika. Usput se bavio i sportom! Za ragbi, koji je igrao u prvoligaškoj *Lokomotivi*, izjavio je da je to sport *odlučnosti, snage, brzine, timskog rada i inteligencije*. Međutim, bavio se i košarkom i bio član veterana Cibone, te je također igrao tenis u klubu *Mladost*.

Osim što je jedan od vrlo uglednih društvenih položaja (možda nešto manje kod nas nego u zapadnom svijetu), status rektora zahtijeva i veliki angažman, a dr. Boras je izjavio da će se zalagati *kako bi*

svojim iskustvom omogućio da zagrebačko sveučilište postane najvažnije sveučilište u ovom dijelu Europe, što mu i povijesno pripada. (Zagrebačko sveučilište najstarije je u Hrvatskoj, osnovao ga je car Leopold I. 1669. godine.)

U uvodniku *Programa rada predložnika za rektora Sveučilišta u Zagrebu* dr. Boras je istaknuo da je misija te institucije kao najznačajnijeg, najvećeg i najjačeg hrvatskog sveučilišta s najduljom neprekidnom tradicijom: *1/ promicati sveučilišno obrazovanje utemeljeno na znanstvenom radu u svim područjima znanosti i tehnologije, na umjetničkom stvaralaštvu i kulturi, 2/ jačati međunarodnu suradnju te sudjelovati u izgradnji europskog obrazovnog i istraživačkog prostora, 3/ promicati etičnost, moral i toleranciju, ali u isto vrijeme i štititi i promicati svojim djelovanjem hrvatske nacionalne interese.* Danas Zagreb ima 29 fakulteta i na pitanje koliko studenata ima zagrebačko sveučilište dr. Boras je odgovorio da ranije nisu bili poznati točni podatci, ali da danas sveučilište ima oko 80.000, čak do 85.000 studenata, što znači da je u Zagrebu, praktički, svaki treći odrasli stanovnik u studentskim godinama - sveučilištarac.

Nakon ovih podataka iznenađujuće je da su neka zvanja deficitarna; primjerice inženjerske struke, za koje nema niti dovoljno interesa niti dovoljno kandidata. Krucijalni problem je, izgleda, nedostatno poznavanje matematike, problem koji se, pojasnio je dr. Boras, stvara još u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Iako se dr. Boras ne bavi politikom, uvjeren je u važnost uske suradnje Sveučilišta i Vlade, to više što je novoizabrana predsjednica Hrvatske, Kolinda Grabar- Kitarović, diplomirala na Filozofskom fakultetu i čak je bila njegova studentica. U tom smislu novoizabrani rektor nadalje smatra da država treba mnogo više ulagati u znanost i obrazovanje. Prema njegovu mišljenju, Hrvatska, nažalost, ulaže manje od 1% BDP-a (Kanada ulaže otprilike 4,77%), što se donekle očituje i na svjetskom rangiranju institucije.

Rangiranje Sveučilišta u Zagrebu je i "bolna točka" njegovih alumni/alumnae. Kad sam bila studentica (krajem šezdesetih), činilo nam se da je Sveučilište imalo puno bolju poziciju na rang-ljestvici nego danas. Na tu "konstataciju" dr. Boras je odgovorio da citiranost institucije nije i rang-lista već je to pitanje umjetnog vrednovanja. Jedan od glavnih razloga loših pokazatelja odnosio se na slabu ili nikakvu povezanost unutar Sveučilišta. Tek nedavno se uspjelo umrežiti, odnosno ujediniti na zajedničkoj web adresi, i danas su sve 33 sastavnice objedinjene, a kao rezultat *uočio se nagli pomak na listi*, komentirao je dr. Boras. Potreba umrežavanja naglašena je i na jednoj od web stranica koje se bave rangiranjem sveučilišta : *In the second decade of the 21st century the Web is key for the future of all the university missions, as it is already the most important scholarly communication tool, the future channel for the off-campus distance learning, the open forum for the community engagement and the universal showcase for attracting talent, funding and resources.* (<http://www.webometrics.info/en/Methodology>).

Na pitanje o poodmakloj dobi naših predavača/profesora dr. Boras je rekao da se nakon uvođenja "Bologne" doktorira relativno puno ranije, pa će i to utjecati na pomlađivanje sveučilišnoga kadra. (Hrvatska je Bolonjskom procesu pristupila 2001. godine te je sve do danas njegov aktivan sudionik. Svi studijski programi usklađeni su 2005. godine sa zahtjevima Bolonjskoga procesa, a svi studenti koji u

Republici Hrvatskoj završavaju bolonske studije dobivaju ECTS bodove. Hrvatska aktivno provodi implementaciju i ostalih aktivnosti vezanih uz Bolonjski proces, a sustav osiguranja kvalitete, koji je u Hrvatsku uveden 2009. godine, pružio je sveučilištima visoku razinu autonomije. Iz dokumenta: *Bolonjski proces i Europski prostor visokog obrazovanja Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa*. op.a)

Sljedeće pitanje: kako regulirati problem deficitarnih i suficitarnih zanimanja, odnosno postoji li sinergija između ekonomije i sveučilišta i/ili usklađivanje između potreba tržišta i upisa studenata? Dr. Boras je pojasnio da će se trenutačni zahtjevi tržišta rada moći ispuniti tek nakon nekih šest do osam godina, koliko traje izobrazba stručnjaka. *Danas trebamo "proizvesti" kompletne ljude, ne robote, koji će biti spremni odgovoriti izazovima modernog rasta tehnologije, bržim prilagodbama, sposobne stručnjake, a ne stručnjake koji se trebaju nakon diplome doškolovati. Nadalje, ako se budu smanjivale kvote upisa, onda to treba učiniti tamo gdje je najmanja kvaliteta, a ne po ključu "da ima previše studenata"* (tu se specifično misli na Ekonomski fakultet, gdje je potreba za većim brojem diplomantata, dok, recimo, na građevini diplomira manje od 80% upisanih). *Ne smije se smanjivati odreda, već treba zadržati kvalitetu, upisivanje se neće povećavati, a smanjivat će se tamo gdje nedostaje kvaliteta.*

I na kraju, citiramo dio intervjuja koji je vodio novinar Dobroslav Silobrčić za *Jutarnji list* (20. siječnja 2015.)

Zaplakali ste kad ste doznali da ste izabrani za rektora zagrebačkog sveučilišta?

- Jesam. Od sreće. Mislim da je to bila sasvim prirodna reakcija. Pustiti suzu... Bio sam svjestan da biti rektor zagrebačkog sveučilišta nije nešto što je dano svakome. To je ogromna odgovornost, čast i privilegij. Osim toga imao sam vrlo kvalitetne protukandidate. Tim je to bio još veći uspjeh. Naravno, navrli su mi osjećaji. Suze radosnice... Sjetio sam se i svog dragog dobrog oca... Znam koliko bi on bio sretan što mu je sin rektor.

AMCA Toronto želi puno uspjeha novom rektoru tijekom njegova mandata i, ako bude ostvario samo dio onoga što je predložio u svojem *Programu rada*, a osobito u *Završnoj poruci*, uspjeh neće izostati: *okupit će oko sebe tim vrhunskih stručnjaka na temelju konzultacija sa svim sastavnicama. Bez potpore sposobnih stručnjaka voljnih da rade i saslušaju suprotne argumente ne može se voditi složen poslovni akademski sustav poput zagrebačkog sveučilišta.* I malo dalje u tekstu: *nastojat će u svojem djelovanju i dalje prema svima biti dobrohotan, spremjan na toleranciju i dijalog, spremjan na suradnju sa svima, ali ne bježeći pak od suprotstavljanja u akademskoj raspravi, spremjan saslušati svakoga i pomoći svakomu, ali ne tolerirajući nezakonite ili neetične postupke.*

Interesantan je također podatak koji se može naći na web stranicama Scimago Institution Rankings: <http://www.scimagoir.com/>

Bodovanje, odnosno mjesto Sveučilišta u Zagrebu na rang listi prema specifičnim kategorijama:

a/međunarodna suradnja
(Split 1100, Zagreb 1808, Rijeka 1877, Osijek 2098),
b/učinkovitost studija
(Zagreb 285, Split 1443, Rijeka 1592, Osijek 1737),
c/ukupna znanstvena sposobnost sveučilišta
(Zagreb 266, Rijeka 1481, Split 1507, Osijek 1659),
d/rukovodjenje sveučilišta
(Zagreb 644, Osijek 917, Rijeka 951, Split 1321),
e/specijalizacija/usavršavanje studenata
(Osijek 3279, Zagreb, 3801, Rijeka 3877, Split 4460),
f/utjecajnost institucije
(Split 3527, Zagreb 3869, Rijeka 4056, Osijek 4517).

Rangiranje označuje poziciju na općoj listi svih svjetskih sveučilišta gdje jasno niža vrijednost znači višu poziciju na listi. op. ed.

IZVJEŠĆE O DOSADAŠNJEM IZVOĐENJU HRVATSKIH KOLEGIJA PRI ODJELU ZA SLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOSTI SVEUČILIŠTA U TORONTU, U AKADEMSKOJ GODINI 2014./2015.

Izvješće: Davor Piskač,
Odjel za slavenske jezike i književnosti,
University of Toronto

Na tri kolegija koji tematiziraju hrvatsku kulturu i književnost ukupno se prijavilo 69 studenata. Najviše ih se prijavilo na novi kolegij *Mediteranski gradovi*, ukupno 49 studenata. To je kolegij koji tematizira hrvatske mediteranske gradove u odnosu na mediteransku kulturu, a s obzirom na broj upisanih studenata, posve je očito kako je kolegij došao u pravo vrijeme.

Zbog velikog porasta broja studenata meni će s Odjela kao izvođaču kolegija dodijeliti i pomoćnika u nastavi (*teaching assistant*) zbog toga što je ovo sad već popriličan broj studenata koje treba dovesti do kraja predavanja i ocijeniti na kraju.

Tek detalj-dva o tome kako je kreiran kolegij Mediteranski gradovi: ideja je došla od gospodina Nikole Demarina, (predsjednik 2000-2014) koji je u ime AMCA-e Toronto i Sveučilišta u Zagrebu uspio osigurati novac te između Sveučilišta u Zagrebu i University of Toronto ispregovorati uvjete izvođenja nastave novoga hrvatskoga kolegija.

U zaključku se može reći da je ove godine na hrvatske kolegije torontskog sveučilišta, Bogu hvala, upisano 130% studenata više nego prošle akademske godine. Ako je istina da se po jutru dan poznaće, mogla bi ovo biti vrlo plodna godina za studij hrvatskog jezika, književnosti i kulture na University of Toronto.

HRVATSKI KOLEGIJI NA UNIVERSITY OF TORONTO

Branka Komparić, Nada Sesar Raffay, tadašnji predsjednik Nikola Demarin, Donna Tussing-Orwin i Dragana Obradović

Kratak osvrt na povijesni Sporazum o suradnji između Sveučilišta u Zagrebu i University of Toronto Izvješće: Branka Komparić

Reorganizacijom Odjela za slavenske jezike i književnosti pri Sveučilištu u Torontu krajem 2000-ih došlo je do značajnih promjena u programu kolegija posvećenih hrvatskom jeziku i književnosti. Nikola Demarin, tadašnji predsjednik AMCA-e Toronto, uočio je priliku da se reducirani i izmijenjeni program obogati novim kolegijima hrvatskog jezika, književnosti, kulture i povijesti, te pokrenuo višegodišnje pregovore koji su rezultirali povijesnim potpisivanjem Sporazuma o suradnji između Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Torontu 31. srpnja 2012. godine na University of Toronto. Uz oba sveučilišta potpisne strane Sporazuma su i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, koje sudjeluje u financiranju novog programa, te AMCA Toronto, čijom je incijativom i posredstvom omogućena ova suradnja. U ime Sveučilišta u Torontu na svečanosti potpisivanja bili su prof. Donna Orwin, voditeljica Odjela za slavenske jezike i književnosti, prof. Dragana Obradović, te Jacob Wesolowski, Senior Development Officer. AMCA-u Toronto su, uz tadašnjeg predsjednika Nikolu Demarina, koji je godinama neumorno vodio ove važne pregovore, u odsutnosti Perice Sever, zastupale Branka Komparić i Nada Sesar Raffay, koje su također bile uključene u potporu hrvatskim studijima na Sveučilištu u Torontu od začetka te ideje. Srodnom ceremonijom, u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu 21. Svibnja 2013., potписан je višegodišnji sporazum o nastavku suradnje. U ime Odjela za slavenske jezike i književnosti (University of Toronto) potpisivanju je nazočila bivša voditeljica programa prof. Christina Kramer, čija je potpora inicijativi AMCA-e

Toronto uvelike pridonijela ostvarenju ove suradnje, a njezin je posjet Zagrebu pomogao u uvođenju dodatnoga kolegija posvećenog mediteranskim gradovima.

Potpisivanjem ovoga sporazuma stvoren je preduvjet da profesor zagrebačkog sveučilišta predaje prvi put kanadskim studentima. Prof. Davor Piskač s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu obavio je najveći dio posla na kreiranju novog programa te su ga u protekle tri godine studenti i odjel odlično prihvatali kao gostujućeg predavača. U akademskoj godini 2012/2013. održana su tri kolegija – *Napredni stupanj hrvatskog jezika, Povijest hrvatske kulture te Izabrani primjeri iz hrvatske književnosti*. Godine 2013/2014. Održani su kolegiji *Povijest hrvatske kulture i Izabrani primjeri iz hrvatske književnosti*, a 2014/2015. uz ova dva uveden je i novi kolegij, *Mediterranski gradovi*, koji su uz Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH sufincirale AMCA Toronto i Hrvatsko-kanadska gospodarska komora. Interes studenata za tri spomenuta kolegija premašio je sva očekivanja, što svjedoči o vitalnosti hrvatske zajednice u Torontu te velikom interesu za Hrvatskom među studentima Sveučilišta u Torontu.

Aktivna prisutnost hrvatskih studija na najvećem kanadskom sveučilištu, University of Toronto, koje je rangirano među prvih dvadeset sveučilišta u svijetu, veliko je priznanje Sveučilištu u Zagrebu te ujedno najznačajniji doprinos AMCA-e Toronto suradnji između oba sveučilišta i dugoročnom očuvanju identiteta hrvatske zajednice u Torontu i šire.

Grow your business with Fibe TV and Internet.

Now in the Greater Toronto Area

- Canada's fastest growing TV service

Do more and make more with Business Fibe TV. Enhancing your customers' experience and your workplace has never been easier. And because it's wireless, all you need is a power outlet.

- Canada's #1 Internet service¹

Do more and make more with the power of Fibe Internet. Get blazing fast speeds², multiple layers of security defense and a Wi-Fi modem, all included. With Fibe, your Internet connection will work just as hard as you do.

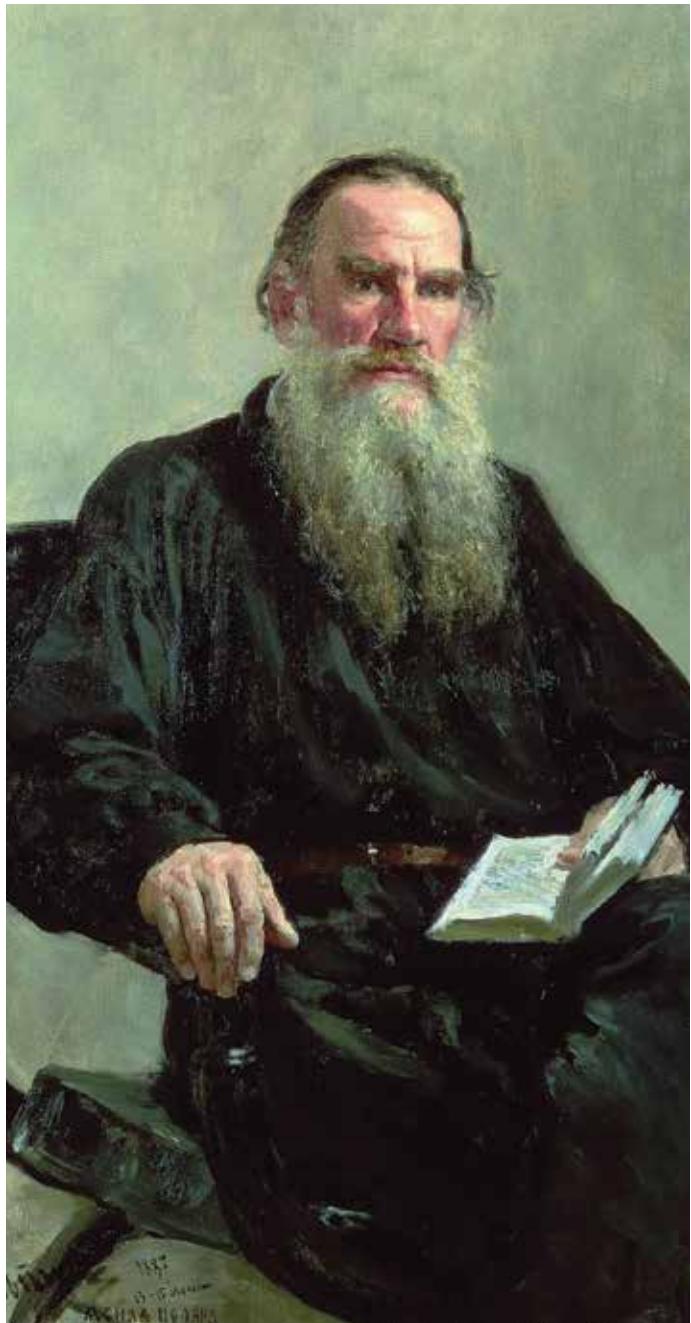
See for yourself at your local Bell store,
Sherway Gardens, Etobicoke

Bell business
just got
better

Current as of February 10, 2015. Available to Bell Business customers where access and technology permit. Subject to change without notice and cannot be combined with any other offer. Taxes extra. Other conditions apply. Fibe is a trade-mark of Bell Canada. (1) Based on number of Internet subscribers in Canada. (2) Speeds and signal strength may vary with your configuration, Internet traffic, server, environmental conditions or other factors; see bell.ca/businessinternet.

WHY TOLSTOY WAR WRITING DOES NOT GROW OLD?

Prof. Donna Tussing-Orwin:
Lecture delivered, March 28, 2014
Outline: Prof. Davor Piskac

The scholar Dr. Donna Tussing-Orwin, a Professor of Russian literature at the University of Toronto, is at present the Chair of the Department of Slavic Languages and Literature. She is one of the foremost international experts on Psychological Russian Realism, with a particular focus on the works of Dostoevsky, Turgenev and Tolstoy. In 2007 Russian president Vladimir Putin awarded her the prestigious Pushkin Medal, which is one of the highest state recognitions for the promotion of Russian literature and culture. She is the author of *Tolstoy: Art and Thought, 1847-1880* (1993) and *Consequences of Consciousness: Turgenev, Dostoyevsky and Tolstoy* (2007). In 2013 Prof. Orwin became a member of the Canadian Academy, the highest honour for literary achievements in Canada. In March of 2014 AMCA-Toronto invited Prof. Orwin to give a lecture at the Faculty Club of the University of Toronto, for its members and the public at large, in which she masterfully pointed out a correlation between the experience and life of North American soldiers based in Afghanistan and the equally “contemporary” description of Tolstoy’s war scenes in *War and Peace*, particularly in the collection *The Sebastopol Narrative*. In her lecture, which she planned more than a year before delivery, Dr. Orwin also used the recent developments in Ukraine and the Crimean Peninsula to point out a strong historical link with the Sebastopol campaign (1855). (S.B.)

U svom izlaganju, koje je organizirala AMCA Toronto u Klubu profesora University of Toronto, profesorica Tussing-Orwin izvrsno je povezala život i iskustva američkih vojnika u Afganistanu sa svevremenošću ratnih opisa u Tolstojevoj prozi, u romanu *Rat i mir*, a napose u zbirci *Sevastopoljske pripovijetke*. U njezinu izlaganju, koje je bilo planirano već prije više od godinu dana, uporabila je nedavne sukobe na Krimu, poluotoku u Crnome moru, kako bi stvorila snažnu historijsku poveznicu između Sevastopoljske bitke (1855) i naše suvremene stvarnosti te aktualizirala temu svoga izlaganja.

Objasnila je kako je Tolstojevo živopisno pripovijedanje toliko snažno da i danas impresivno djeluje na čitatelje, a neke se društvene skupine mogu još snažnije poistovjetiti s Tolstojevim pisanjem. Tako je u predavanju povučena parelela između iskustava koja su imali američki vojnici u Afganistanu i vojnici predstavljeni u *Sevastopoljskim pripovijetkama*. Štoviše, američki vojnici koji su bili na ratištima u Afganistanu svjedoče kako Tolstojevo pripovijedanje vjerno odražava psihološko

Ilya E. Repin, Portret Tolstoja, (1887) ulje/platno, Galerija Tretyakov, Moskva

stanje i raspoloženje njih samih. Riječ je o vrlo zanimljivu fenomenu, a da bismo ga objasnili, vratit ćemo se na trenutak u romantičarske početke povijesnoga romana, odnosno povijesti kao teme. Naime, u romantizmu (1820-1850) koji je prethodio realizmu (1830-1880), a tako i ruskom ili tzv. psihološkom realizmu, dolazi do uzleta povijesnoga romana. Možda je upravo to uzrok kronološkog preklapanja navedenih stilskih formacija. Poznati roman "Ivanhoe" Waltera Scotta izvršio je toliko snažan utjecaj da je povijesni roman postao jednim od najomljenijih žanrova na početku 19. stoljeća, gotovo sve do 1850., kad je realizam bio aktualan gotovo 20 godina. Realizam nastavlja s tradicijom povijesnog romana, no uz povijesnu se fabulu sve više i sve češće pojavljuje i primarno motivirana socijalna fabula. U svojoj razvijenijoj varijanti socijalna je fabula isprepletena sa psihološkom, a ruski je realistički roman izvrstan primjer toga isprepletanja. No u ruskome se realizmu dogada nešto zanimljivo. Naime, bilježi se pad popularnosti povijesnoga romana, prije svega zbog toga što je upravo Tolstoj preinacij model povijesnoga romana u povijesni roman kao svojevrsnu znanstvenu autobiografiju.

Viktor Šklovski (V. B. Shklovsky, 1893-1984), ruski formalist, u svojoj je knjizi *Građa i stil u Tolstojevom romanu «Rat i mir»* detaljno je razradio tu Tolstojevu inovaciju. Naime, Tolstoj jest imao osobno iskustvo sudjelovanja u ratnim sukobima, no usto je i vrlo predano i temeljito istraživao u knjižnicama kako bi što vjernije opisao Napoleonski rat u Rusiji i bitke kod Sevastopolja. U svojim memoarima napose, a jednakotako i u svojoj prozi, Tolstoj detaljno oslikava tlocrt bojišta, i bojnih jedinica, no u isto vrijeme daje i mnoštvo drugih detalja koji se ne čine toliko bitnim za vođenje bitke. Njegova su djela zbog toga krcata povijesnim podatcima i, na prvi pogled, marginalnim opisima. No ono što još bolje od podataka i činjenica oslikava atmosferu i događanja toga vremena jest kategorija osobnoga (subjektivnoga) iskustva koja se temelji upravo na uporabi marginalnih opisa. Tako nastaju izvrsno uvjerljivi psihološki motivi koji se javljaju uz povijesno relevantne realističke motive. U tome se smislu realizam, koji stavlja naglasak na vanjsku objektivnost opisa, iznutra osnažuje vrlo uvjerljivim subjektivnim doživljajem svijeta, odnosno rata. Na taj se način povijesni podaci predstavljaju puno doživljajnije i emocionalno snažnije negoli pusto nabranjanje povijesnih činjenica. Tolstoj je bio upravo virtuoz emocionalnoga i psihološkog opisivanja odnosa čovjeka i vremena u kojem se nalazi. Profesorica Tusson-Orwin tako kaže kako Tolstoj svoje realističke opise strukturira u obliku skeča, ulomka iz života -rekli bismo, te unatoč tome što koristi široku paletu fizičkih osjeta i opisa psiholoških stanja, ostavlja dovoljno prostora čitatelju da sam kreira opisivanu stvarnost s obzirom na osobna iskustva. Na taj se način snažno isprepleće objektivno i subjektivno, odnosno racionalno i relano, s imaginarnim i iracionalnim. Postiže se potpuni spontani i kontemplativni doživljaj svijeta.

Tako npr. iz izlaganja Tusson-Orwin možemo saznati da vojnici u "Sevastopoljskim pričama" primarno ne govore o ratu, no iz njihova se pripovijedanja itekako može osjetiti kako su prožeti ratnom stvarnošću. Zapravo se pred očima čitatelja otvara živopisna pozornica, realna životna drama, na kojoj prizori kao da se odvijaju upravo sada.

Estetska snaga Tostojeva pisanja je prepoznata i u američkih vojnika u Afganistanu te se oni mogu poistovjetiti s tom u isto vrijeme i stvarnom i nestvarnom ratnom zbiljom. Upravo na temelju Tolstojevih gotovo svevremenih prizora svaki čitatelj, a napose vojnici s neposrednim osobnim iskustvom borbenoga sukoba, u djelićima stvarnosti, skečevima, kako ih naziva profesorica Tusson-Orwin, mogu pronaći smisao cjeline života. Zapravo, može se postaviti pitanje: bore li se vojnici za zastavu ili jedan za drugoga? Je li im u pameti široka slika nacionalne dobrobiti koja se ratom ostvaruje ili se oni bore kako bi preživio njihov suborac pa i oni sami? Bore li se oni za svoj ponos ili za nešto drugo, više od toga? Naime, rat nije čist, rat je smrt i stradanje koje se isprepliće s osjećajem ponosa vojnika, sebičnosti časnika, no u isto vrijeme s krajnjim altruizmom žrtvovanja sebe za dobrobit drugoga.

Najiskrenije nešto što u svome životu možemo iskusiti jest trenutak našega umiranja, tu zaista nema više mogućnosti da se stvarnost prikaže drugačijom nego što jest, a ratni su sukobi prepuni smrti. Stoga su možda ratni sukobi jedan od najiskrenijih načina na koje možemo iskazati ono što zaista mislimo i koga zaista volimo. U Tolstojevim romanima i pripovijetcama likovi vojnika suočeni s trenutkom vlastita umiranja s takvom uvjerljivošću opisuju svoje neispunjene snove, žaljenja, oprاشtanja i ljubavi a ostavljaju vrlo snažnu impresiju na čitatelja. Savladati smrtni strah, otpustiti ga kako bi se iskazala ljubav za drugoga, zaista otkriva temeljnu ljudsku prirodu. Ljubav i strah su suprotnosti i vojnici, obični ljudi, seljaci, i časnici, tek kada bivaju suočeni s trenutkom neizbjegne smrti, otkrivaju želju da budu voljeni i da vole i svako njihovo žaljenje jest upravo žaljenje zbog toga što nisu više voljeli. Ljubav se u smrtnim trenucima javlja kao jedina i najveća utjeha, a Tolstoj je prikazuje na sebi svojstven i virtuozan način. Koliko god da izgledalo nevjerljivo da se u ratu može govoriti o ljudskoj plemenitosti, veličini i ljubavi, Lav Nikolajevič Tolstoj je uspio, opisujući ratna stradanja, opisati svu ljepotu i vrijednost ljudskoga života, a prof. Tusson-Orwin je te Tolstojeve težnje izvrsno pretočila u iznimno stručno i nadahnjuće izlaganje.

Nada Sesar-Raffay, crtež

nCODE

ADDRESS QUALITY SOLUTIONS

NOVA

M A R K E T I N G G R O U P I N C

Major Canadian, American and
International organizations trust nCode.

SERP Certified
since 1995

www.novamg.com

Nova Marketing Group is the maker of the nCode line of address quality software. Major corporations and government agencies use the nCode Toolkit and nCode Web Services to validate, correct and transform their address data. nCode is also the address quality engine preferred by many major data quality vendors.

THE DRAMA OF THE DISCOVERY OF INSULIN AND SOME FUN THAT I HAD WORKING IN THE DIABETES FIELD

Prof. Dr. Mladen Vranić:

Lecture delivered, February 28, 2015

Outline: Srebrenka Bogović

Dr. Mladen Vranić, Professor Emeritus of Physiology and Medicine and former Chair of the Department of Physiology, is the recipient of numerous recognitions and awards. He is a Fellow of the Royal Society of Canada (1997), Laureate of the Canadian Medical Hall of Fame, recipient of the Queen Elizabeth II Diamond Jubilee Medal, Corresponding Member of the Croatian Academy of Arts and Sciences, the Canadian recipient of the Banting Medal for Research (1991) and the Reynold Award for educating scientists (2005)—the latter two from the American Diabetes Association. He has received honorary degrees from the Karolinska Institute Medical Faculty in Stockholm (1992), the University of Toronto (2011), the University of Saskatchewan (2011), the University of Zagreb (2011) and McMaster University (2013). He has also been awarded both the Order of Ontario and the Order of Canada, the highest provincial and Canadian civilian honours. He is Honourary President of AMCA Toronto. He also met such dignitaries as “The Lion of Kashmir” Sheikh Mohammed Abdullah (1977) while on a symposium there. He is a loving father of three daughters (Iva, Claire and Annie), loyal husband, opera enthusiast, cinema connoisseur, skier, traveler and to many just a dear friend.

Dr. Vranić’s talk for AMCA Toronto, although in essence scientific and historical in nature, was made so much more interesting by his wonderful sense of humor and anecdotes from his rich life as a world-renowned scientist. Since

insulin was discovered in Canada (at the University of Toronto), most Canadians know about the main protagonists and contributors, but Dr. Vranić provided additional, less well-known background information.

Four people were instrumental in the discovery of insulin and each of them was different both in character and approach. As Dr. Vranić pointed out, for a successful invention, both team work and perseverance are essential. In insulin research, the two instrumental scientists, Banting and Best, were quite unalike. Frederick Banting had the idea, a clear objective and the belief in his quest. Charles Best, because of his four years of pre-medical university education, had experience with various medical procedures, such as measuring blood-glucose, which was an indispensable skill for Banting’s experiments. While Best was a stable young man, Banting’s disposition changed from day to day, most likely from post-traumatic stress (PTS) stemming from his experiences in World War I when he served as an orthopedic surgeon. At that time PTS was yet to be recognized. The third member of the team, John MacLeod, who came to the University of Toronto from Scotland, was one of the most famous physiologists of the time working in carbohydrate metabolism. Through his direction with classic experimentation, within a few years he gave scientists crucial knowledge about insulin action. Less known to the general public, James B. Collip (a visiting professor from Alberta) played a vital role in the

discovery by purifying enough of the pancreatic extract to provide results and thus enabled the greatest medical discovery of the 20th century to occur at the University of Toronto. When the team received the Nobel Prize in January 1923, Prof. McLeod shared his half of the \$24,000 award with the deserving Dr. Collip, while Dr. Banting shared his half with Dr. Best. At that time, as Dr. Vranić pointed out, glory seemed to be more important than money. The Toronto group sold the patent for a symbolic one dollar ... to benefit humankind, a far cry from what happens with many of today’s discoveries.

Dr. Vranić, who was privileged to be one of the few to have worked directly with Dr. Best as his last post-doctoral fellow, admitted that this was a great start for a young scientist to continue research in the diabetes field. In addition to his role in the life-saving discovery of insulin, Dr. Best played an important role in the development of Canadian universities. Throughout his life, he advocated for the importance of early detection of diabetes and helped assemble many leading organizations, including camps for diabetic children. He was the head of the Best Institute in Toronto, which attracted prestigious numbers of internationally renowned diabetologists.

Why was the discovery of insulin so important? Because human life cannot exist without insulin!

There are two types of insulin deficiency, i.e. diabetes: Type 1 and Type 2. Type 1

diabetes occurs most often in children or in adolescents whose pancreas is incapable of producing any insulin. If left unaddressed, Type 1 insulin deficiency is always lethal. Before the discovery of insulin the survival rate was at most two years. It was excruciating for parents to watch their children starve (the only therapy at the time was limiting food intake to 500 calories a day). Nowadays the artificial replenishing of insulin is essential for survival and the therapy must be continued indefinitely. Type 2 diabetes occurs later in life and is more common. In the Western world Type 2 amounts to about 90% and in Asian countries it is around 95% of diabetes cases. For this type of diabetes the pancreas is capable of producing insulin, but either it does not make enough of it or the body is not able to utilize what it needs. Type 2 can often be prevented with regular exercise and by maintaining normal body weight. When Type 2 develops, if therapy and exercise are not sufficient, there are many different drugs that can either stimulate the release of insulin by the pancreas or improve its utilization. Over the passage of time, however, at least 50% of Type 2 diabetics require insulin.

Dr. Vranić outlined the sugar-insulin-pancreas system for the many lay people in the audience. Glucose (sugar) nourishes all of the tissues in the body and supplies the energy that is needed to sustain the tissues. We can obtain sugar from food, but a certain amount is also produced in the liver. In diabetes, the liver produces too much of it, which cannot be used/absorbed properly,

causing an increase in blood-sugar levels. Non-diabetics can use all the sugar for their bodily functions, but diabetics who are not under a proper regime lose some sugar through their urine.

Diabetes has been recognized longer than any other disease. In 1500 BCE, it was described in an Egyptian manuscript. Around the same time, Indian physicians identified the disease and classified it as madhumeha or honey urine, noting that the urine would attract ants because of its sweetness. Type 1 and Type 2 diabetes were identified as separate conditions for the first time by the Indian physicians Sushruta and Charaka in 400-500 CE. Their manuscript mentions that some overweight individuals were advised to walk from village to village, and never stop except to take a rest at night (walking-exercise would regulate their sugar level). On the other hand, very thin individuals who also suffered from sugar in their urine were advised not to exercise, ultimately suggesting that those individuals had no chance of survival. It seems, although it is not fully certain, that the authors were making a reference to Type 1 and Type 2 diabetic patients as we define them today. (Additional information: Leonid Poretsky, *Principles of diabetes mellitus*, New York, 2009, Springer.)

Dr. Vranić pointed out that the biggest culprit in the rapid rise of Type 2 diabetes is the drastic change in lifestyle and ultimately of diet. This is especially evident in native populations around the globe where the transition to a western

and/or “better” standard of living is characterized by excess food coupled with physical inactivity. These two factors account for a massive leap in disease prevalence that manifests itself within as little as one or two generations. The projection of diabetes incidence correlates with the incidence of obesity. The documentary film, *The Weight of the Nation* (HBO, 2012), suggests that in 20 years 4 out of 5 Americans will be obese, and claims that the main culprit is the food industry. As one can observe, Dr. Vranić stated, these statistics are quite worrisome. He illustrated this further with a humorous comparison of an active versus sedentary lifestyle by evoking the story of a sand rat. The sand rat is lean and healthy while running on the stony hills in Israel; however, when caged without exercise and with access to an unlimited supply of food, the rat becomes fat and develops diabetes.

Historic strides in the discovery of insulin

Besides Toronto’s Nobel Prize team, a number of other illustrious scientists worked in the same field. Dr. Vranić commented briefly upon the ethics of the Romanian Dr. Nicolae Paulescu, who was a deserving scientist but whose views and political activities were reprehensible, and went on to describe the work of the major contributors to the study of diabetes:

Aretaeus, the Cappadocian is the most celebrated of the ancient Greek physicians, who is believed to have

practised in the 1st century CE. His *Materia Medica* explores the relationship between symptoms and the diagnostic character of a disease.

Claude Bernard (1813 – 1878) is considered the father of physiology and, among many other accomplishments, was one of the first to suggest the use of blind experimentation to ensure the objectivity of scientific observations. Dr. Vranić quoted him saying: “When you perform an experiment, you should leave your head outside of the room, and pick it up again when the experiment is done.” Bernard knew a great deal about the control of blood sugar, and he was prophetic in suggesting that the brain played a role in that control. Dr. Vranić characterized this as an area, full of excitement and controversy, that is still open for new research.

Paul Langerhans, a German pathologist, presented a thesis entitled Contributions to the microscopic anatomy of the pancreas (1869) in which he identified islands of clear cells that stain differently than the surrounding tissue, although he could not explain their function. This would prove to be of great importance for later research in the field.

Oscar Minkowski (1858 – 1931) distinguished himself for making a mental connection between the polyuria (abnormally large production or passage of urine) resulting from the removal of the pancreas in dogs and for testing their urine for glucose. “A new discovery,” said Dr. Vranić in his colourful language, “stimulated some nincompoops to fight the idea, and they suggested that the parotid

glands [a salivary gland], play the same role as the pancreas. Interestingly, some 40 years ago, the same idea was presented at the American Diabetes Association, but again this idea didn’t last very long.”

George L. Zuelzer (1870–1949) discovered that pancreatic extracts lower the glucose level in diabetic patients, but discontinued his research 1909. There were about 50 researchers who knew that proteins could be extracted by cold acid alcohol solution, which would inhibit exocrine enzymes (pancreatic enzymes that break down the carbohydrates) and prevent the destruction of insulin. The problem was that such extractions were not pure, and this is why a number of researchers did not persist on that path.

Nicolae Paulescu (1869 – 1931), discovered pancreine, a crude extract of the bovine pancreas, and purified it with salted water. Paulescu claimed that he should have got the Nobel Prize as he published some convincing data earlier than Best and Banting. What he lacked was the method to purify insulin that would make it fit for humans, which meant that no clinical application resulted from his work.

Frederic Sanger (1918–2013), a double Nobel Prize winner, was a biochemist who worked on the structure of proteins, especially as they relate to insulin. As insulin was widely available by that time, it was chosen as one of the very few proteins that were readily obtainable in pure form and therefore better suited for research.

While Dr. Vranić was on his sabbatical in Geneva and attended a conference

in Cambridge, he recalled: “Very embarrassing to me,” he said, “as I spoke before Sanger, who discovered the structure of insulin and got a Nobel Prize for that. For ten years people thought that he was not doing much, but he discovered the structure of DNA and got a second Nobel Prize. The lesson is,” offered Dr. Vranić, “that sometimes it is good to let the researcher do his work without being bothered by publications, grant applications and other distractions.”

To summarize the great research in the diabetes field Dr. Vranić said: “The important foursome: Frederic Grant Banting, Charles Herbert Best, James Bertram Collip, and John James Richard Macleod, worked as a team and each contributed to the great discovery in a different way: Banting had the idea and perseverance, Best performed all the experiments together with Banting, Collip purified insulin, and MacLeod had the necessary knowledge of physiology and experimental surgery.” Team work is the key to success.

The final tribute

Concluding his talk Dr Vranić paid a tribute to his Zagreb colleagues. “When I decided to stay in Canada, there were many people who were not happy about my decision. The exception was academician, Zdenko Škrabalo (1929–2013), a close friend who understood that I could help internationalize Zagreb diabetes research. I consider Zdenko to be the godfather of Croatian diabetology. My friendship with Dr. Mate Granić, Dr. Metelko, and many others will always be very important to me.

GEOPOLITICAL SITUATION IN THE WORLD: UKRAINE AND SYRIA

Eric Margolis
Lecture delivered
March 6, 2015

Eric S. Margolis (born 1943) is a world-renowned columnist who writes mainly about the Middle East, South Asia and Islam, but has also written on such topics as animal conservation. He holds degrees from the School of Foreign Service at Georgetown University, and the University of Geneva, Switzerland, and earned an MBA from New York University.) He is affiliated with several organizations including the *International Institute of Strategic Studies* (London) and the *Institute of Regional Studies* (Islamabad). Margolis identifies his politics as “moderately conservative,” however his views on the Middle East are very different from those of American neoconservatives. Margolis and his wife Dana have been animal rights activists for several decades. Together they created the charity The Eric S. Margolis Family Foundation which works to prevent animal cruelty and focuses on issues such as factory farming, puppy mills, and elephant poaching (<http://www.margolisfoundation.org/aboutus>). (S.B.)

AMCA Toronto members and guests were treated to an exceptionally informative, but also highly entertaining lecture. The lecture was exceedingly well attended as Margolis was known to many AMCA members as a staunch supporter of Croatia during the *Domovinski rat* (Croatian War of Independence).

Two themes were addressed during the talk: Syria and the current situation in the Ukraine. The following are excerpts from Margolis’ blog (EricMargolis.com), which he kindly permitted Gaudeamus to use, the views which were reiterated at the AMCA lecture.

The Bush/Cheney war against Iraq has cost the US 4.500 soldiers killed, 35.700 wounded, 45.000 sick and over one trillion dollars. Iraq lies in disrepair; likely shattered beyond all attempts to put it back together. Iraq's oil-based economy remains in ruins. Many Iraqis believe their now wretched nation was far better off under Saddam Hussein, as brutal and clumsy as he was. (from the latest posting: Iran now looks likely to join Cuba in getting paroled from prison. Both refused to bow to Washington and paid a very heavy price that left them semi-crippled economically and isolated.)

The 2003 invasion of Iraq, the stupidest war in US history, which was rousingly backed by Congress and the media, has produced a monumental mess of mind-numbing complexity as Washington trips over its own feet.

As soon as the US knocks down one challenger to its domination of the Mideast – which I call the American Raj – another rises up. The latest: ISIS, a fierce jihadist force that now controls large parts of Syria and Iraq. (Islamic State fighters came within several miles of the highway between Aleppo and the Bab al-Salam border crossing into Turkey, threatening a crucial supply route. Update from the New York Times, June 2, 2015)

ISIS is a combination of Sunni jihadist groups fighting the Shia-backed Damascus government of Bashar Assad, and resurgent units of Saddam's old Ba'athist army, led by Izzat Ibrahim al-Douri, the last surviving member of Saddam's inner circle, and a handful of al-Qaida in Iraq. They are battling to overthrow the US-installed Shia regime in Baghdad of Nuri al-Maliki, an Iranian ally. There are suspicions ISIS may be secretly financed by Sunni Saudi Arabia, a US ally. Wait a minute. My enemy's enemy is my friend, as the old Mideast saying goes. The US is trying to overthrow Syria's secular government to undermine its ally, Iran. The US has been using brutal jihadist groups against the Assad regime in Damascus. But now these jihadists in Syria have mostly fallen under the sway of ISIS – which is chewing up the US-backed regime in Baghdad. Confusing, is it not? My enemy's enemy has become my friend's enemy.

On ISIS

Interestingly, efforts by ISIS to forge an Islamic state in a merged Syria and Iraq is one of the first major challenges to the foul Sykes-Picot agreement of 1916 under which the British and French Empires secretly colluded to divide up the moribund Ottoman Empire's Mideast domains. Today's artificial Mideast borders were drawn by the Anglo-French imperialists to impose their rule on the region. Iraq and Syria were the most egregious examples.

On Ukraine

President Putin proposed the solution over a year ago: autonomy in a federal state and the right to speak Russian for eastern Ukraine. Most important, Ukraine would never join NATO. Doing so would have put Russia's vital naval base at Sevastopol under NATO control – as unthinkable for Moscow as for the US to see Norfolk, Virginia or Houston under Russian or Chinese control.

Putin's goal is clearly not to annex Ukraine to Russia – at least not now. He simply wants to ensure that Ukraine does not become a NATO dagger pointed at the heart of Russia or the Black Sea. Ukraine has been a bankrupt failed state since 1991 run by incompetent politicians, gangsters and oligarchs. Russia's economy is staggering under rock-bottom oil prices and the US-led trade embargo. The last thing Moscow needs is to have to finance bankrupt Ukraine. Interestingly, western Europe appears to be suffering more pain from the US-led trade sanctions and is clamoring for them to be lifted.

For additional topics and expressed views/analyses, Margolis’ blog is highly recommended: www.EricMargolis.com

CANCER CAN BE BEATEN...

Dr. Igor Štagljar

Lecture delivered October 17, 2014

On Dr. Stagljar's own Internet page he points out that: ... *There are so many factors that lead to the fallibility of our bodies. The main goal of our lab is to understand how interactions among a special class of proteins, called membrane proteins, produce either healthy or diseased cells at a systems level. Membrane proteins, which make up approximately one-third of all proteins in any cell, are responsible for a variety of processes, making them attractive therapeutic targets for many diseases such as hypertension, diabetes, neurological disorders, and various types of cancer.*

(<http://www.biochemistry.utoronto.ca/stagljar/>)

In the most simplistic terms, organs affected by cancer contain abnormal cells that divide uncontrollably. Dr. Štagljar's research focuses on the so-called "smart drugs" which act as a targeted medicine that "attacks" and eliminates or incapacitates the diseased cells while leaving the healthy ones intact, a process not possible with available conventional treatments (chemotherapy and radiation). The existing curative methods affect both types of cells equally, making patients under treatment nauseated, often bedridden and generally weak.

The new approach calls for collaboration among diverse scientists, researchers and graduate students in an atmosphere where ideas can be exchanged freely, and in this respect the University of Toronto ranks third in the world after Boston and San Francisco. Nine hospitals are associated with the University's work in this field, bringing together approximately 2,000 professors and 5,000 PhD students. The cost of the research, ca. 4 million dollars a day, is staggering. Treating the disease, however, is equally costly and approximately 1.16 trillion dollars have been spent in Western countries on treating cancer patients. In view of this, a breakthrough is not only welcome to alleviate human loss and suffering, but is also of economic significance, especially at a time when health-related resources, even in the G-7 countries, are being severely strained.

The structure of a human cell was explained in laymen's terms by Dr. Stagljar. There are some 75 trillion cells in a human body, and a cell's nucleus holds a genetic DNA → chromosome → Genes → G.A.T.C. (Guanine, Adenine, Thymine & Cytosine), i.e. protein structure of genomes (the complete set of DNA—deoxyribonucleic acid, which contains all our genes—within a single cell of an organism). The field of genomics includes efforts to determine the entire DNA sequence of organisms

and enable a fine-scale genetic mapping. The study of proteins plays an important role for they are the main components of the physiological metabolic pathways of cells (Proteomics). In other words, each gene is a recipe for making proteins, as it carries all the information which will ultimately create specific cells forming bones, nerves, vessels etc., a process achieved through the action of exclusive building proteins.

My lab, explained Dr. Štagljar, *developed a unique and internationally known test that can monitor interactions between membrane proteins, the so-called membrane yeast two-hybrid system (MYTH). The system has great potential in proteomics research. For example, MYTH provides an opportunity for therapeutic development by identifying novel drug targets for the diagnosis and treatment of many human diseases.*

Membrane associated proteins are among the most biologically important class of proteins as they can mediate both the import and export of various molecules, including drugs. (Štagljar I, et al., “Analysis of membrane protein interactions using yeast-based technologies”, *Trends Biochem. Sci.* 2002; 27(11):559–563). A sobering part of the lecture was the statement that approximately 40% of cancers can be prevented by simply changing one’s lifestyle. The majority (90-95%) of cancers are caused by environmental changes: diet (30-35%), tobacco intake (25-30%), infections (15-20%), obesity (10-15%), alcohol (5-10%), while a rather small percentage (5-10%) are due to genetic predisposition such as the so-called hereditary cancers (breast, ovarian, cervical, colon, prostate, and pancreas).

The BRCA1 and BRCA2 are human genes that produce tumour suppressor proteins; they help repair damaged DNA and ensure the stability of the cells’ genetic material. When either of these two genes is mutated, causing protein product not to function properly, cells are prone to genetic alterations and cancer may result. (This was recently “publicized” by the actress Angelina Jolie who underwent several surgeries to prevent the development of breast and ovarian cancer since she carried a faulty BRCA1 gene that is an indicator of a possible development of cancer.

At present cancer is treated by surgery, radiation, chemotherapy (oral medication or IV) or hormonal therapy (breast cancer—which occurs in both men and women). However, all these treatments carry a gamut of unwanted side effects such as vomiting, neutropenia (low blood cells), hair loss, fatigue

and mental stress. In addition, during these procedures many different and beneficial proteins are destroyed bringing additional unwelcome side effects.

Attempts to treat cancer involve until recently drugs acting as inhibitors or a new research for so-called smart drugs. *Bevacizumab®* (Genetech/Roche) was one of the first inhibitor drugs, an angiogenesis inhibitor, but the formation of new blood vessels from the existing ones can lead tumors to change from a benign state to a malignant state. *Dosatinib* (Bristol-Myers Squibb) is another inhibitor treating a form of leukemia and prostate cancer and *Sunitinib* (Pfizer) for treating renal and gastrointestinal tumors.

Sequencing DNA entails determining the precise order of nucleotides within a DNA molecule: adenine, guanine, cytosine and thymine. Dr. Štagljar mentioned briefly the history of DNA sequencing, from its invention (1970) to the first Genome Sequences (1980s) to today’s Genomics Era. The Human Genomics Project (HGP) is an international scientific project, the goal of which is, to determine the sequence of chemical base pairs which make up human DNA. The draft of the first human genome was published in 2001. (*Nature*, vol. 409, No. 6822, Feb. pp745-964.). The final cost of the project was 2.7 billion dollars and was completed two years ahead of schedule. While the amount spent was not negligible, it is estimated that it will not only pay for itself on an economic basis (through biotechnology and the pharmaceutical industry), but also through its enormous contribution to the improvement of human health. The ENCODE project (a follow up of HGP), scaled to a whole genome analysis (2007) and funded by the *National Human Genome Research Institute* (2003), attempted to systematically identify and catalogue all functional elements, i.e. parts of the genetic blueprint, that may be crucial in detecting how our cells function. Within the limits of today’s technology, the human genome is as complete as it can be, stated Dr. Štagljar.

Dr. Štagljar’s team worked for four years developing new technology in identifying a protein that plays a decisive role in a common lung cancer (non small-cell lung cancer). That protein called CRKII reacts with another protein identified as *epidermal growth factor receptor*. When these receptors mutate, proliferation of cancer cells ensues. A drug that inhibits mutated receptors and CRKII might be, according to the research team, a solution in treating lung cancer. Drugs already exists: *Erlotinib*

(Genetech, OSI & Roche) which specifically targets the epidermal growth factor receptors; however, while it prolongs the life of patients taking this drug, the tumor becomes resistant to the it after a period of time (7-8 months) and the patient succumbs to the disease some 2-3 months later.

At present a BRCA1 & BRCA2 testing is available and, if a positive result is obtained, that the person has inherited a known harmful mutation, there is an increased risk of developing breast or ovarian cancer, but not necessarily that he or she actually will (men can develop breast cancer as well). The advantage is an early recognition and therefore a more intense monitoring and scrutiny.

Dr. Štagljar predicted that the future of treating most cancers resides in devising targeted individual treatments and not the “one size fits all” approach. The specific drug would attach itself to the affected protein carrying a specific target site, while the healthy cells’ configuration would lack such a site or affinity, leaving those cells unaffected by the drug and therefore avoiding unwanted and harmful side effects.

Addendum:

Smatramo da će vas zanimati ulomak intervjuja koji govori o stanju znanosti u Hrvatskoj iz perspektive dr. Štagljara. Intervju je objavljen 31. ožujka 2014. godine na TRIS-u - nezavisnom novinskom portalu, <http://tris.com.hr/>. Zahvaljujem portalu i gospodinu Goranu Šimcu na dopuštenju objave. Intervju je vodila novinarka Jadranka Klisović.

Kako, kao hrvatski znanstvenik u inozemstvu, gledate na stanje znanosti u Hrvatskoj te na aktualnu politiku? Je li se što promijenilo u odnosu na 2012. godinu, kad ste i osobno upozorili premijera Milanovića na neprimjereno ponašanje aktualnog ministra znanosti?

-Hrvatska ima pametne ljude, ali njezin znanstveni sustav, općenito gledano, ne funkcioniра dobro. Smatram da problem leži u samom sustavu i ljudima koji imaju odlučnu riječ u hrvatskoj znanosti. U posljednje 22 godine, od kada je Hrvatska postala samostalna, na polju znanosti se dogodilo jako malo pomaka na bolje i krajnje je vrijeme da se na znanstvenom polju stvari počnu razvijati u dobrom pravcu. Čak smatram kako sredstava za znanost ima dosta s obzirom na broj kvalitetnih znanstvenika, ali problem leži u neodgovarajućoj raspodjeli novca, koji ide svim znanstvenicima pomalo, a ne onim najkompetentnijima.

Drugi je problem što kod većine Hrvata vlada jedna negativna osobina, a to je zavist. U Hrvatskoj se, na žalost, ružno gleda na uspješne ljude, te im se pokušava „smjestiti“ pod svaku cijenu kako više ne bi bili tako uspješni. Da stvari tako funkcionišu na Zapadu, znanost bi odavno propala. Moram na kraju spomenuti da sam svih ovih godina bio silno razočaran nekompetencijom vodećih ljudi u znanstvenim krugovima u Hrvatskoj jer je recept za uspješno bavljenje znanosti potpuno jasan: novac treba dati najboljima, nepotkupljivima i nesvadljivima! Ja sam o tome već nekoliko puta govorio u javnosti, ali izgleda da to niti jednoj vladajućoj garnituri nije bilo bitno jer se na tom polju ništa nije promijenilo na bolje. Jedna stvar je sigurna, a to je da slaba potražnja za inovacijama i slaba potpora sustavu znanosti i inovacijama koči socio-ekonomski razvoj Hrvatske.

Imate li želju jednog dana vratiti se u Europu?

-U životu sam naučio da čovjek „nikad ne smije reći nikad“, no ipak mislim da se u sljedećih pet godina neću za stalno vratiti u Europu. Dobio sam ogromna sredstva za projekte od kanadske vlade i nekoliko vodećih svjetskih farmaceutskih kompanija. Cilj mi je u sljedećih pet godina sa svojim znanstvenim timom doći do ključnih spoznaja na području istraživanja molekularnih osnova karcinoma pluća te finalizirati primjenu lijeka protiv Crk II biomarkera u klinici. Nadalje, sa svojim suradnicima u Torontu sam u procesu osnivanja vlastite farmaceutske kompanije kojoj će cilj biti komercijalizacija MaMTH tehnologije u svrhu pronašlaska novih biomarkera za ostale karcinome. Kanada je predivna zemlja u kojoj se odlično osjećam, tako da ne postoji niti jedan razlog da bilo što mijenjam u skoro vrijeme.

Očito je da ste strašno pesimistični što se tiče situacije koja vladaju Hrvatskoj?

– Da, jako sam pesimističan jer je RH u posljednje 22 godine napravila jako mali pomak u poboljšanju života svojih građana. Pogotovo sam razočaran događanjima u posljednje tri godine jer sam stvarno puno nade polagao u sadašnju vladajuću garnituru, ali od svega što je obećano nije ostvareno gotovo ništa. Mislim da to građani Hrvatske stvarno nisu zaslužili i da zasluzužuju živjeti dostojanstveni život, a ne neprestano slušati o negativnim događanjima.

THE WAR OF 1812

John S. Cowan

Lecture delivered November 14, 2014

Dr. Scott Cowan

An 1830 representation of HMS Shannon leading the captured American Frigate Chesapeake into Halifax, Nova Scotia in June 1813

Fleet Admiral Sir Provo Wallis G.C.B. Portrait from the Illustrated London News, 1890

Dr. John Scott Cowan studied physics and physiology at Toronto. A post-doc at Laval preceded 24 years at Ottawa as professor, chair of physiology, and then vice-rector. Vice-principal at Queen's before becoming principal of the Royal Military College of Canada (1999-2008), he has also worked extensively in labour relations, and has flown some 60 aircraft types. Research in physiology co-existed with defense issues, starting with a 1963 monograph on defense policy. Recently he has focused on asymmetric threats, piracy, the characteristics of the profession of arms, and defense education. He was president of the CDA Institute 2008-2012, and chair of the Defense Science Advisory Board of Canada 2010-2013. He is the Honorary Colonel of the Princess of Wales' Own Regiment.

The topic was timely because the War of 1812 lasted from June 18, 1812 to December 24, 1814, so we were coming to the end of the bicentenary commemorations of that conflict. Our speaker became interested in how differently it was perceived in different countries. He described Canada, the US and Britain as being like three witnesses to an auto accident, with three different narratives about the War of 1812 that hardly seemed to describe the same events. He noted that the eminent military historian, C. P. Stacey, had reflected on that conundrum a half century ago, observing that it was a conflict that ultimately made all three happy: the US felt it had given the former mother country a good drumming, Canada felt that it had warded off invasion by the massed might of the US, and the British were the happiest of all, because they don't even know it had happened. And there is a fourth narrative, amongst the First Nations, and that is a narrative of

winning the war and losing the peace. Reviewing the causes of the war, he highlighted the key American grievances, being the impressment of US merchant seamen by the Royal Navy, the prevention of trade with France, and the concerns about potential blockage of westward US expansion. The impressment issue, he pointed out, hinged upon different ideas of citizenship, with Britain holding to an older view that a person could not renounce the citizenship of their birth. And since, of the 11,000 US merchant seamen who were not US born, 9,000 were British born, and eligible for British service, when discovered on US ships, they were impressed into British service. The Americans held to what has now become a modern idea of citizenship, assuming that individuals could choose. On the second irritant, Britain was at war with Napoleonic France, and so blockade of France by the Royal Navy seemed natural enough, but American traders felt especially aggrieved over the business disruptions. On the western expansion issue, it was probably a false fear, but there were some representatives of the Crown who hoped to build a powerful aboriginal national entity to the west of the then American states, but this concept did not have official sanction from London. Ironically, when the US declared war on June 18, 1812, a meeting in London had already reached a compromise on all matters, but no-one in Washington knew that yet, and so the unnecessary war began.

The speaker first reviewed the war at sea, in the context of the "world war" going on in Europe. The US Navy had some 27 ships, including a number of excellent 44-gun frigates (of which one, the USS Constitution, is still technically a

commissioned warship in the US Navy), but not a single ship of the line (meaning a ship of 60-100+ guns). The Royal Navy was huge, with over 600 ships, of which over 150 were ships of the line, but it was spread around the world, and crews were understrength because the naval expansion had resulted in a shortage of trained crew members. Admiral Sir John Borlase Warren, in Bermuda, who was responsible for British naval activity in all of North America (his command combined Halifax, Leeward Islands and Jamaica stations), had few ships, and, for much of the war, his largest was a single third-rate ship of the line, to be based sometimes in Halifax. Mostly the Royal Navy in the Americas had lightly-manned frigates of up to 38 guns.

During the first 11 months of the war, American frigates operating with short supply lines, close to their home coast, won 11 single ship-on-ship duels with British ships, including the famous action on August 19, 1812, in which the USS Constitution captured HMS Guerriere about 400 miles southeast of Halifax. This string of American successes buoyed up the Americans and is often seen by them as the real birth of the US Navy, but the winning streak came to a sudden end on June 1, 1813 when HMS Shannon, a frigate of 38 guns, defeated and captured the USS Chesapeake, of 44 guns, and brought her back to Halifax as a prize. Thereafter, British blockade of US ports was more effective.

An 1830 representation of HMS Shannon leading the captured American Frigate Chesapeake into Halifax, Nova Scotia in June 1813

The naval war on the Great Lakes was interesting too, because when the war broke out, both sides had tiny vessels on the lakes, but by 1814 on Lake Ontario there was a fierce arms race underway. The Royal Navy base at Kingston had a squadron led by the 112 gun St Lawrence, with two similar ships due to be launched in the spring of 1815, plus the 60 gun Prince Regent, while the American squadron at Sackets Harbor had a 58 gun vessel as their largest, and even larger ones under construction. HMS St. Lawrence, which did only two long patrols before the end of the war, was more powerful than HMS

Nelson or HMS Caledonia, the two most modern Royal Navy first-rate ships of the line in salt water.

On Lakes Erie and Champlain were much smaller vessels. American victories in small ship actions on Erie and Champlain, which form a big part of the US narrative about the war today, prevented British invasion of the US, but war records available today show that invasion of the US by British forces in Canada was not authorized anyhow. The stalemate of the more powerful naval forces on Lake Ontario prevented any permanent American landings on the north side of the great water barrier. The key mandate of LGen Sir George Prevost, the Governor of the Canada, had been to prevent major American gains until Napoleon was defeated in Europe and forces could be diverted to North America. The naval situation meshed well with that objective. Fleet Admiral Sir Provo Wallis G.C.B. Portrait from the Illustrated London News, 1890

The duel between Shannon and Chesapeake gave rise to one of the strangest naval stories of all time. A junior lieutenant on Shannon was a young officer named Provo Wallis. Born in 1791 in Halifax, he had been officially attached to ships in Halifax from the age of four, despite the fact that he was still at home and at school. This was not unheard of. When he finished his formal education at 13, he went to sea as a midshipman, nominally with 9 years of naval service already behind him. Because the duel between Shannon and Chesapeake had been so bloody, injuring the captain of Shannon, and then requiring another more senior officer from Shannon to captain the captured Chesapeake to Halifax, young Wallis captained Shannon for the six days to get back to Halifax.

Many years later, to expedite voluntary “retirements” in the Royal Navy, in order to free up ships for new captains, any officer who had commanded one of his majesty’s ships of war during the Napoleonic Wars was entitled to go ashore on regular service and full pay, rather than taking retirement at half pay. Wallis was the youngest man to whom this applied, and after a hugely successful naval career, he went ashore in the late 1850’s, a Vice-Admiral. But under the Napoleonic War rule, he continued on active service, becoming Admiral of the

Fleet. When he died a few days short of his 101st birthday, he had 96 years of regular naval service.

The speaker then reviewed the land war, dividing it into three phases, corresponding to the years 1812, 1813 and 1814. He characterized 1812 as very low US competence, exploring some battles, including Queenston Heights. In the other phases he showed growth of American expertise, depending on the US commander, but still plenty of problems. He reviewed the role of the First Nations as allies of Britain and spoke a bit about John Norton, the half-Scottish, half-Cherokee soldier who became principal war chief of the six nations (Iroquois) forces in Ontario, and saved the day at Queenston Heights, and about Black Hawk, the Sauk war chief who saw himself as a British ally all his life, and who fought on the Detroit frontier. He reviewed the battles at Chateaugay and Crysler’s Farm in 1813, noting that they are the only two North American battles which are specific clasps on the British medal for the Napoleonic Wars, showing how important they were from the British perspective. In 1814, he discussed Chippawa and Lundy’s Lane, along with other actions.

He also discussed the British campaign on the Chesapeake, and showed how it is unlikely that the burning of Washington was in retaliation for the (largely accidental) burning of York, but more likely reflected retaliation for two acts, being the inappropriate deliberate burning of Newark (today called Niagara-on-the-Lake) and for certain destructive acts along the north shore of Lake Erie.

He concluded by noting some of the after-effects, including the Rush-Bagot Treaty (still in force today) which restricts armed vessels on the Great Lakes, and the perception of the need for the Rideau Canal, in order to have a route west which did not share an American shore, along with some stories of the implementation of the Treaty of Ghent. Among them is the footnote that the British continued to hold Castine, Maine, till mid-summer 1815, collecting customs tariffs. When they finally left, they took the “Castine Fund” of 10,750 pounds sterling (a huge sum then) with them to Halifax. That fund was used to found Dalhousie University in Halifax.

Baka Gallery Cafe is a great place to relax, work or socialize, while enjoying a cup of Toronto's best coffee, specialty tea, or a cold, refreshing drink.

Every aspect of our cafe highlights local Toronto culture - from the unique atmosphere, to the decor promoting local artists. Indulge in an elegant yet casual cafe environment, while enjoying one of our freshly made sandwiches, pizzas or homemade gourmet delights.

Come check out **our brunch menu** served Saturdays and Sundays 9:30 am to 2:00pm. Indulge your taste buds with Challah French Toast or the perfect poached eggs on potato latkes, accompanied by a fresh Mimosa or Baka Caesar.

Baka Gallery Cafe is the ideal contemporary event space to entertain up to 60 guests in trendy Bloor West Village.

Complete with beautiful exposed brick, incredible Italian bar, original artwork and customizable catering menu, the Gallery is ready for your next big event. Located on the upper level of our Cafe, the Gallery's sleek design, sophisticated atmosphere and state-of-the-art AV equipment makes it the perfect venue for your next party, workshop or business meeting. Our friendly and dedicated staff will work with you to create the ultimate experience and an unforgettable event.

bakacafe.com

**EAT
RELAX
SAVOUR**

Baka Gallery Cafe
2256 Bloor Street West
416-766-2252

INTEGRITY CONUNDRUM - HUMAN PSYCHOLOGY AND MORALITY

Dr. Nina Mažar

Lecture delivered March 27, 2015

Outline: Iva Berleković-Čížek

Professor Nina Mažar, a leading researcher and teacher of behavioural economics, is a recipient of numerous awards both in Canada and internationally. At present she teaches at the University of Toronto's Rotman School of Management. She is best known for her work on dishonesty and moral decision-making. When not teaching, her time is occupied by coordinating the school's Behavioral Economics in Action group, a research body that partners with non-profit organizations, companies, and governmental agencies to use their findings in solving various social problems.

The talk by Dr. Mažar explored the old adage *Prilika čini lopova* or “opportunity creates a thief,” a perception that is now sustained by serious, hard-core scientific evidence. Dr. Mažar began by inviting the audience to ponder upon a lie they might have recently told. The instruction caused a few initial giggles, which soon ended as it became apparent that most of us managed to recall some deception; this is in itself remarkable given that we all consider ourselves ethical beings of high moral standards.

When we think of dishonesty, we tend to think of large corporations such as Enron or Worldcom (to name a few) whose decisions are mainly profit driven, and consequently often deemed immoral. However, more is at play, according to Dr. Mažar, and we need to diligently scrutinize our own judgment. Throughout life we all face predicaments that test our morality and honesty. For example, in one study, US high school students were surveyed and 98% rated morality as their high-end goal; yet, after some reflection, dishonesty appeared to be quite prevalent in their everyday lives.

Like these students, we all know, or at least should know, that certain actions such as pirating material from the Internet, offering bribes or evading taxes are regarded as illegal; still, many of us engage in these activities without much thought.

What prompts the dishonesty that so many of us consider as acceptable? This is a conundrum that Dr. Mažar and her team set out to resolve. To measure dishonesty they designed a study based on “The Matrix Test”. The test consists of 20 matrices for which the participants were paid per matrix solved. Payment was based on either an official’s scoring of the tests (making it difficult to cheat), or upon subjects’ self-reporting (thus an opportunity to cheat was present). The results showed that most people, given the opportunity to deceive would do so, but only by a relatively slight margin. Interestingly, decreasing the probability of being caught (when the actual tests were shredded) did not appear significantly to affect the magnitude of the swindle.

Overall, cheating appears to be circumstance/condition-driven and is strongly influenced by perceived/experienced fairness or unfairness. If, for example, when given extra change in paying a bill, we are more prone to keep it if the clerk is seen as unfriendly or unkind. Morality is also influenced by conscientiousness irrespective of subjects’ religious beliefs. When participants were asked to reflect upon the Ten Commandments before completing the Matrix Test, their deceitfulness decreased significantly. Likewise, the participants’ dissimilarity cannot be disregarded. It appears that creative people tend to succumb more to dishonesty, possibly because they can furnish better excuses if caught and therefore can

better extricate themselves from an awkward situation. Generally, it appears to be easier to cheat if consequences are not directly perceived. Even then, some actions are recognized as being less acceptable than others. For example, taking a pencil from the workplace is mostly tolerated, while taking petty cash (of even the same value) is seen as stealing. And yet, employee theft and fraud in the United States amount to a significant \$600 billion annually!

Where one's signature appears on an official document seems to also play an important role. A signature is usually placed at the end of any given form and it acts to confirm and acknowledge the contents. It is almost considered as a code of honor. The issue at hand was where to place the signature.

Would placing it at the beginning or at the end of a document have any bearing upon honesty or dishonesty of a requested disclosure? An experiment was conducted with an US auto insurance company which charged premiums based upon clients' self-reporting their odometer's mileage. Clients who signed the form prior to recording the mileage declared a higher number and consequently the insurance company profited from the higher assessed premiums. Using the "honor code" i.e. signing before filling out any document, appears to be a powerful incentive to decrease possible dishonesty. Dr. Mažar's research, also indicated, that cheating by omission is easier than, cheating by commission. For example, when filing tax forms, it is easier to omit information and to leave the area blank where the extra income should be reported than to deceive the authorities by actually writing zero on the requested line.

There is another issue to be considered: compensation and reward for good conduct. If one believes to have done a good deed, this provides a form of "license" for a subsequent act of immoral behaviour and we feel more prone, given the opportunity, to cheat afterwards. On the other hand, increasing awareness of consequences before the action appears, makes it more difficult to commit a fraud.

In conclusion, Dr. Mažar stated that people are for the most part ethical and principled. Our moral values help us to be law-abiding citizens, most of the time at least. We tend to cheat within a given context only, thus increased awareness and essential moral standards might be simple yet effective solutions to eliminate unsavory temptations.

Dr. Mažar's presentation created great interest and curiosity as was evidenced by a number of questions asked during the Q&A period. The evening, as is our long-standing tradition, ended in the Faculty Club's pub to socialize over drinks, snacks and maybe exchange a few little white lies.

THE AGONY GOES ON: SOCILOŠKO-POLITOLOŠKA ANALIZA KRIZE U HRVATSKOJ

Dražen Lalić, dr. sc.

Specijalni prilog vanjskog suradnika.

Dražen Lalić je izvanredni profesor Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je politologiju (1983. na Sveučilištu u Zagrebu) te stekao doktorat iz područja sociologije (1993.). Prije dolaska na Fakultet političkih znanosti radio je kao istraživač-suradnik u Centru za društvena istraživanja Sveučilišta u Splitu (1988-1992.), voditelj istraživačkoga centra lista Slobodna Dalmacija (1992-1993), director Agencije za istraživanja javnoga mišljenja, tržišta i medija Puls, Split (1993-1997) i savjetnik u Upravnom odjelu za socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu Grada Splita (1995-2000). Od 2000. godine angažiran je u znanstveno-istraživačkom projektu Izbori, stranke i parlament u Republici Hrvatskoj. Potpredsjednik je Hrvatskoga sociološkog društva (1995.) Objavio je sam ili u suautorstvu brojne znanstvene knjige, stručne knjige, priloge u zbirnim knjigama, članke u znanstvenim i stručnim publikacijama te oko 200 tekstova u različitom tisku. Na tromjesečnom usavršavanju vezanom za istraživanja javnoga mišljenja i izborne kampanje boravio je u SAD-u 1992. Od svibnja do kolovoza 2009. bio je također gostujući profesor na studijima sociologije i politologije Sveučilišta Waterloo u Kanadi.

U posljednjih pola godine, od kada je objavljena moja znanstveno-publicistička knjiga Pet križnih godina (izdavač Antibarbarus, Zagreb), pristupaju mi mnogi ljudi, meni poznati i nepoznati, s pitanjima o krizi u Hrvatskoj. Koji su osnovni razlozi zbog kojih je izbila? Zbog čega tako dugo (još od proljeća 2009.) traje? Kada će kriza završiti? Na ta i slična pitanja pokušavam razumno odgovoriti, prethodno podsjećajući da nisam stručnjak za gospodarstvo nego profesionalni sociolog koji je osobito zainteresiran za problematiku suvremenog hrvatskoga društva, pa time i ovu tvrdokornu kriju. Koristeći doprinos francuskih sociologa Marcela Maussa i Georges-a Gurvitcha, pristupam ovoj krizi kao totalnom društvenom fenomenu koji se ne izražava samo na području ekonomije nego je razvidan i na drugim područjima društvenoga života kod nas. I to u rasponu od krize sporta (osobito tegobno stanje tuzemnoga nogometa), preko krize moralne (mnoge kvarne osobe obnašaju važne društvene dužnosti, odnosno imaju velik utjecaj) pa do krize politike.

Upravo u području politike sagledavam najvažnije izvorište metastaza krize koja već pet i pol godina slabi i poružnjuje Lijepu Našu. Različiti politički akteri su, prema mojem i ne samoj mojemu mišljenju, najodgovorniji za izbijanje i širenje svekolike

krize, a posebno za uglavnom slabašne i posebno nepostojće pokušaje suzbijanja te počasti. Politička kasta u Hrvatskoj već predugo favorizira politički (državni, klijentelistički) kapitalizam na štetu poduzetničkoga kapitalizma, dominantno koristi kriterij političke podobnosti umjesto stručnosti pri odabiru vodećih dužnosnika i drugih kadrova, zapravo potiče bujanje lokalne i državne administracije (koje narod oporo naziva – stranački uhljebi) koje se zbiva istodobno s velikim smanjenjem broja radnih mesta u proizvodnom sektoru te na druge načine generira kriju. Sama okolnost da recesija u Hrvatskoj neprekinuto traje čak 12 kvartala, ustvari i dulje od toga, pokazuje da su i HDZ-ova i SDP-om predvođena Kukuriku administracija (bile) sterilne i licemjerne u borbi protiv gospodarskih i drugih teškoča. Ni jedna niti druga vlast u posljednjih pola desetljeća nisu provele reforme kako bi suzbili kriju za koju su oni koji su nas vodili, u posljednje vrijeme vode ili će nas ubuduće voditi, još više odgovorni nego cinični strani bankari (na socijalni užas više od 200.000 članova obitelji korisnika kredita u švicarskim francima mučno je trošiti riječi) i drugi gramzivi financijeri koji su u naivnoj i nezaštićenoj našoj čeljadi našli pogodne žrtve.

S tek pojedinim iznimkama, naši su vodeći političari utoliko više stvarno nespremni za poduzimanje dubokih, strukturnih

reformi koliko formalno ističu potrebu za poduzimanjem takvih reformi. Takav odnos se posebno izražava vezano za nasušnu potrebu decentralizacije i uopće reforme javne uprave u ovoj zemlji koja jako trpi jer je neprirodno formirana kao tijelo sastavljenod velike glave (Zagreba) i uglavnom slabašnih udova (provincije). U Hrvatskoj ima ukupno čak 576 jedinica lokalne i područne samouprave (428 općina, 127 gradova, 20 županija i Grad Zagreb), od kojih mnoge, posebno općine, moraju, da bi kako-tako funkcionirale, primati pomoć od ionako zadužene države. Fragmentiranost teritorijalne organiziranosti zemlje i njenih dijelova (npr. otok Brač ima osam općina!?) bitno ometa mogućnosti dizajniranja i provođenja koordinirane politike prevladavanja krize i poticanja razvoja. Hrvatska po toj razmrljenosti neslavno prednjači u EU. Posebno je s tim u vezi važan primjer Kraljevine Danske, zemlje s malo više od pet milijuna stanovnika, dakle tek malo više od Hrvatske, gdje je od 2002. do 2007. provedena reforma javne uprave slijedom koje je 14 okruga i 275 lokalnih jedinica transformirano u pet regija i 98 jedinica lokalne samouprave. Odbijanje različitih aktera da provedu decentralizaciju i sustavnu reformu javne uprave, kao bitnoga rezervoara njihovoga utjecaja i moći, jedan je od generatora golemyih razlika u ekonomskoj i drugoj razvijenosti različitih gradova i područja kod nas. Te se razlike osobito vide po uznenimajućim podacima o (ne)zaposlenosti između metropole i velike većine ostalih županija i gradova: dok je krajem prošle godine Zagreb imao stopu nezaposlenosti od razmjerno niskih 8,7 posto, u Splitu je ta stopa iznosila 15,5 posto, u Vinkovcima 15,2 posto itd. Nedostatak volje za reformu toga područja je na razini visoke politike (nedavna izjava Tomislava Karamarka da nakon dobivenih izbora njegova stranka neće ukinuti županije i formirati regije) najviše prisutan kod centralistički orijentiranoga HDZ-a, posjednika vlasti u većini lokalnih sredina. HDZ je u devedesetima ionako „zakuhao kašu“ što se tiče podjele Lijepe Naše na županije i davanja „kapom i šakom“ mogućnosti za formiranje općina i gradova. U posljedne tri godine, međutim, prisutna je nadasve štetna nespremnost SDP-a i drugih stranaka iz Kukuriku koalicije da ostvare decentralizaciju kao jedno od svojih obećanja koje je istaknuto u Planu 21, tom izbornom programu iznevjerjenih očekivanja. Na ovome mjestu ponavljam ono što u javnosti ističem već dulje vrijeme: sve su velike stranke u Hrvatskoj, na ovaj ili onaj način, konzervativne u smislu da se zbog svojih interesa zalažu za održavanje za budućnost zemlje neodrživoga statusa quo. Upravo zbog te konzervativnosti i pripadajuće odvojenosti svijeta politike od svijeta stvarnoga života treba sagledati jedan od osnovnih razloga sve izrazitije izborne i političke participacije građana u ovoj kriznoj zemlji.

Valjan odgovor na pitanje kada će kriza u Hrvatskoj završiti teško je dati, poglavito s obzirom na poslovični nedostatak kristalne kugle. Ipak je moguće pokušati sagledati važne trendove, pa procijeniti njihovu buduću dinamiku pod pretpostavkom da će ti trendovi još neko vrijeme ostati isti ili slični. A ti su trendovi zaista nepovoljni, što znači da će se ova

teška situacija još razmjerno dulje vrijeme održati; dugo smo u krizi, pa ćemo dugo i izlaziti iz nje. Također, pri pokušaju da se promisli (buduća) dinamika krize treba pak poći od određenja toga pojma, koji ima medicinsko podrijetlo. U Hipokratovoj školi pojam „krise“ je označavao kritičnu fazu bolesti, u kojoj se razrješava bitka između života i smrti (do raspleta još nije došlo, ali će doći).

Polazeći od toga, sagledavam tri moguća ishoda ove krize, kao ekonomski i socijalne patologije, u Hrvatskoj. Prvi je pozitivan ishod, prevladavanje poremećaja: kriza će ubrzo dovesti do povratka na „normalno stanje“, pa i generirati ekonomski i drugi napredak. Drugi je negativan ishod - katastrofa: kriza će u tom ishodu za neko vrijeme dovesti do rasapa društva u cijelosti. Treći je ishod agonija – mučno, razmjerno dugotrajno raspadanje društva koje je određeno krizom, ali se po svome tvrdokornom trajanju (krize ne traju jako dugo) pokazuje kao jedinstven fenomen koji se ne uklapa u „klasično“ shvaćanje i iskustvo ekonomski i društvene krize.

Kod nas je, prema mojoj mišljenju, već prisutan treći ishod. Ova gospodarska kriza je zapravo društvena agonija koja već predugo traje i još će dugo trajati, što posebno teške posljedice ostavlja na mlade kao ključne aktere nacionalne budućnosti. Kriza je postala dio našega kulturnoga i socijalnoga DNK. Djeca koja su u vrijeme početka krize završavala, poput moje kćeri, osnovnu školu, sada već studiraju uglavnom s neizvjesnim šansama za kasnije dobivanje posla ili uglavnom čame na zavodu za zapošljavanje (Hrvatska je već dulje vrijeme treća po stopi nezaposlenosti mladih, iza Grčke i Španjolske), što znači da su socijalizirani u duhu krize, zapravo socijalne agonije. Za suzbijanje te agonije očito nedostaje i volje mnogih građana, posebno izvjesnih skupina koje se organizirano suprotstavljaju pokušajima reformi.

Smatram da i u ovom slučaju treba poslušati poučak narodne poslovice prema kojoj „riba smrdi od glave“: u Hrvatskoj još nemamo državnu vlast koja će na krizu kao dominantan izraz problema (političkoga) usmjeravanja dosljedno, pa koliko god to socijalno koštalo (cijena održavanja ovoga stanja će biti mnogo veća), odgovoriti reformskom politikom preusmjeravanja. Za tu ocjenu je znakovito upozorenje njemačkoga filozofa i sociologa Juergena Habermasa: „Ako krizno rukovodstvo zakaže, udaljiti će se od programatskih htijenja koja je samo postavilo, a kazna, koju za to valja platiti, sastoji se u oduzimanju legitimacije, tako da se prostor za djelovanje smanjuje upravo u trenutku kad bi ga se moralno drastično povećavati“. U Hrvatskoj su obje vodeće političke opcije, koje se „prirodno“ temeljem korištenja povijesnih i ideoloških sukoba izmjenjuju na vlasti, zapravo izgubile navedeni legitimitet. Možda se unutar ili izvan sadašnjih stranaka ipak pojave istinski reformski akteri, ali do toga povoljnog razvoja još će proći vremena. U sadašnjoj situaciji prostor za (političko) djelovanje u suzbijanju krize u Hrvatskoj smanjen je baš kad ga je nužno bitno povećati.

AGONY GOES ON.

EKSPLOATACIJA JADRANA

Saša Poljanec-Borić, dr. sc.
Specijalni prilog vanjske suradnici

Jadran, dragulj hrvatskog turizma sa svojih 1.244 otoka i više od 1.700 kilometara razvedene obale bio je kroz povijest meta stranih svojatanja, ali nikada nije bio toliko ugrožen kao danas kada osim prirodnih ljepota njegovo podmorje navodno krije bogatstvo naftnih i plinskih zaliha. Izgleda da takodjer treba zanemariti oko sedam milijardi eura prihoda od turizma (*Financial Times*) koji su očito "mačji kašalj" prema onome što nas očekuje kao "naftnu silu." Vjerovatno će trebati promijeniti i slogan: "*Mediteran kakav je nekada bio*" u "*Jadran kakav nikada nije bio!*" Donosimo vam u skraćenom obliku mišljenja dr. Saše Poljanec-Borić o bušenju Jadrana i o glavnim akterima ove "ekološke drame" ministru gospodarstva Ivana Vrdoljaka i Barbare Dorić ravnateljice Agencije za ugljikovodike koja je izjavila: *Živim ovaj projekt zadnje dvije godine 24 sata na dan, sedam dana u tjednu.*

Dr. Poljanec-Borić je poznata znanstvenice instituta "Dr. Ivo Pilar." Njena specijalnost su ekonomika turizma, sociologija razvoja i sociologija institucija, pri čemu je posebno zanimaju postindustrijska ekonomija, institucionalna regulacija i sociologija tranzicije. Dr. Poljanec-Borić se osvrnula na trenutno goruću temu o eksploataciji Jadrana nakon što je temeljito proučila do sada dostupnu dokumentaciju i na osnovu stečenih saznanja iznosi svoj stav i komentar. Dozvolom autorice i urednika portala na kojem su njeni tekstovi objavljeni prenosimo ujedinjena i skraćena dva zapisa objavljena na neovisnom internetskom portalu H-Alter (9.04. & 13. 07. 2015.). Članke u cijelosti možete pročitati ovdje: <http://www.h-alter.org/>). Zahvaljujemo se uredniku H-Altera g. Toniju Gabriću na dozvoli. (S.B.)

Čini se da će tema Jadrana biti presudnom za daljnju političku sudbinu Vlade u Hrvatskoj. Zašto? Zato što je većini u Hrvatskoj jasno da se problem bušenja Jadrana može pretvoriti u pitanje: Jeste li za to da Hrvatska bude Meksiko ili Hrvatska?

Posljednjih se mjeseci dosta bavim temom Jadrana. Zbog toga sam s velikim zanimanjem, pa i znatiželjom, proučavala dokumentaciju koju je za projekt "bušenja" pripremila naša Vlada odnosno Ministarstvo gospodarstva i druge državne službe koje su za taj posao neposredno zadužene. U tom procesu, svašta mi je prošlo kroz ruku. Na primjer: "Zakon o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika" koji je u našoj državi na snazi od 30. srpnja 2013. godine, zatim natječaj za dodjelu koncesija koji je, na engleskom, objavljen pod naslovom "1st Offshore licensing Round, 2014 Hydrocarbons Exploration and Production Croatia" 2.travnja 2014. godine i, napokon, "Strateška studija o vjerojatno značajnom utjecaju na okoliš Okvirnog plana i programa istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na Jadranu" koja je javnosti predstavljena u siječnju 2015. godine. Sadržaj spomenutih dokumenata kao i rokovi u kojima su oni proizvedeni govore o tome da se Vladi RH poprilično žurilo institucionalno "zavezati" ovaj projekt.

Međutim, problem je u tome što od donošenja Zakona do javne rasprave o Strateškoj studiji utjecaja na okoliš nije prošlo dovoljno vremena pa je logično da svatko malo upućeniji posumnja u transparentnost procesa. U toj silnoj žurbi, Vlada se, naime, "saplela" o proceduru, dakle, zaobišla je zakone i definirala je 29 istražnih područja za koncesije veličine 1.000 km² do 1.600 km² prije nego li je dovršena i javnosti predstavljana Strateška studija utjecaja ovog mega projekta na okoliš. Dakle, Vlada RH je rekla je "hop" prije nego li je "skočila". Stoga ne treba čuditi da su se civilne udruge, osobito one sa zelenim predznakom, odmah digle na noge i počele domaću i inozemnu javnost informirati o

ovom skandalu. Bile su u tome poprilično uspješne, pa je njihova aktivnost dovela do uključivanja tri susjedne države, Italije, Slovenije i Crne Gore, u tzv. prekogranične konzultacije o tome hoće li naše bušenje Jadrana štetiti ekologiji njihovih dijelova Jadrana. Tako je, prethodno opisano institucionalno ubrzavanje procedure, napokon, do dalnjeg stalo (vidi komentar na kraju članka op.a.).

Zato se sad, u predahu, može mirnije raspraviti o meritumu stvari u ovoj temi. Radi se o dokumentu od dvije i pol stranice koji predstavlja kamen temeljac papirnatog mozaika na kojem se zasniva legitimacijski proces poslovnog projekta "bušenja Jadrana". Na temelju tog kratkog projektnog zadatka koji je netko (ne zna se, doduše, tko, jer na njemu ne postoji nikakva značajna insignija koja omogućava atribuciju) naslovio "Okvirni plan i program radova na istraživanju i eksploraciji ugljikovodika na Jadranu" gradi se cijela poslovna arhitektura u koju nas je Vlada RH ubacila. A kad se taj Okvirni plan i program pročita, čitatelju se momentalno u glavi stvori spoznaja o ogromnom neznanju u kojem se kupa naša državna uprava. Istovremeno, čitatelj se suočava i sa spoznjom o nepodnošljivoj lakoći s kojom se naši političari upuštaju u važne poslovne projekte. Ta spoznaja postaje doista demoralizirajuća, shvaća li se pritom da će ti važni projekti višegeneracijski utjecati na ljude koji žive i stvaraju u ovoj zemlji.

Bit problema koji predstavlja Okvirni plan i program radova na istraživanju i eksploraciji ugljikovodika na Jadranu je u tome da je Vlada RH u međunarodno javno nadmetanje pustila veću površinu Jadrana nego što Hrvatska kontrolira.

Očito je da Vladine institucije, u velikoj žurbi koju sam prije spomenula, nisu konzultirale znanstveni časopis *Acta Geographica Croatica* iz 1993. godine. U tom su, svima dostupnom časopisu, autori Josip Riđanović i Zlatko Bićanić lijepo izračunali da primorske županije u Hrvatskoj obuhvaćaju ukupno 40.984,79 km² od čega je 31.067,19 km² na moru a

9.917,60 km² na kopnu. Kad se ovi podaci usporede s službenim dokumentima Agencije za ugljikovodike iz kojih je vidljivo da je predmet javnog nadmetanja 36.822 km² jadranskog podmorja, dođe se do jednostavnog zaključka kako se u ovom trenutku za koncesioniranje nudi više nego što zaprema vodena površina Jadrana! To može značiti samo sljedeće: ili u Agenciji pojma nemaju koju površinu zapravo žele dati u koncesiju, ili znaju što rade pa se kockaju s brojkama a da u Hrvatskoj to javnost ne zna jer žele u koncesiju dati 90% ukupne površine jadranskog prostora kojim upravlja sedam hrvatskih priobalnih županija, što uključuje i 5.700 km² kopna. Iz toga proizlazi da je naša Vlada, sukladno tekstu Okvirnog plana spremna u 25-godišnju koncesiju dati 90% hrvatskog dijela Jadrana (što uključuje i 5.700 km² kopna) a da nikoga za to nije pitala! Zato se čini se da će tema Jadrana biti presudnom za daljnju političku sudbinu Ijewe u Hrvatskoj. Zašto? Zato što je većini u Hrvatskoj jasno da se problem bušenja Jadrana može pretvoriti u pitanje: Jeste li za to da Hrvatska bude Meksiko ili Hrvatska?

S tim u vezi treba napomenuti da je 3. srpnja, 2015. u Saboru, vladajuća većina odbila dvije interpelacije koje su, u vezi s projektom istraživanja i eksploracije ugljikovodika u Jadranu, podnijeli HDZ i Mirela Holy. No, kako u Hrvatskoj, uvijek, u svakom predmetu i bez greške, zainteresiranu javnost čine: a) nevladine udruge raznih svjetonazorskih i interesnih preferencija, b) stručnjaci za pojedina područja koje neka društveno-politička dinamika posebno dotiče, jasno da je, u svakom mogućem bitnom pitanju o kojem se raspravlja u Saboru, krug dobro informiranih ljudi dosta mali. Rijetki predstavnici zainteresirane javnosti koji su prisustvovali saborskoj raspravi nisu mogli vjerovati svojim ušima što je sve u interpelacijama bilo navedeno. Kako sam tamo bila, tako znam da ništa od supstancialnih informacija koje su iznesene u Saboru tog vrućeg 1. srpnja, 2015. godine još nije došlo u širu javnost a trebalo je jer se, nesumnjivo, radi o temi od nacionalnog interesa. Evo nekih podataka za koje je javnost uskraćena. Kao prvo, Okvirni plan i program istraživanja i eksploracije ugljikovodika na Jadranu nezakonito je donesen

jer ga je donio sam Ministar gospodarstva a ne nadležna tijela. Zatim, za istražne radova koji su se vršili od rujna 2013. do veljače 2014. godine nije proveden postupak javne nabave nego je tvrtki Spectrum odobrenje izdalo Ministarstvo znanosti RH, tj. bivši ministar Željko Jovanović. Nadalje, zastupnici HDZ-a su upozorili da je diseminacija podataka dobivena tim snimanjem netransparentna. Štoviše, tvrde da tvrtka Spectrum prodaje podatke o svakom kilometru snimljene obale za 500 do 1000 U\$ po kilometru, pa tvrde da se radi o komercijalnom poslu koji veže sa znanosću nema! Zatim, tvrde da je Vlada RH bila dužna donijeti tri ključna dokumenta prije nego li se upustila u međunarodno javno nadmetanje a to su: Strategija gospodarenja mineralnim sirovinama, Strategija zaštite okoliša i Strategiju prostornog uređenja jer je, posebno bez ove zadnje, nezakonito izdati koncesije. Napokon, zastupnici HDZ-a tvrde da je Vlada RH raspisala natječaj za dodjelu koncesija koji je protuzakonit jer je raspisan za teritorijalno more, a po važećim zakonima u našoj zemlji u teritorijalnom moru ne može biti niti istraživanja niti eksploatacije!!!!

Spectrum je, ustvrdila je nadalje Mirela Holy, bez javnog natječaja, pod izlikom da se radi o znanstvenom istraživanju dobio ugovor koji nije smio dobiti. Holy navodi brojne pogreške u postupanju i probleme s analizom gospodarskih učinaka cijelog projekta, tvrdi da projekt dovodi Hrvatsku u položaj energetske kolonije te tvrdi da je prekršen Zakon o zaštiti okoliša i to članci 55. i 56. te da nisu poštivane dvije Direktive EU iz 2008. i 2013. godine. Iz ovog kratkog pregleda prigovora koji su upućeni Vladi RH u saborskoj raspravi posve je jasno da se naša Vlada u ovom ogromnom poslu očito ne rukovodi načelima dobre uprave. To nas sve zajedno treba jako zabrinuti jer ako ta načela ne primjenjuju u ovom slučaju, u situaciji kad se komercijalizira praktički čitav hrvatski Jadran i to sada kad smo članica EU, pitanje je hoće li u našoj zemlji javnost ikada uspjeti natjerati političke strukture na odgovorno ponašanje i hoće li se kod nas ikada dubinski prihvati načelo vladavine prava. Htjeli bih podsjetiti da je samo javnost zaustavila rasprodaju hrvatskih

autocesta jer je u Hrvatskoj skupljeno dovoljno potpisa za referendum o tom pitanju. Pitanje Jadrana je supstancialno za hrvatski identitet u Europskoj Uniji zato upravljanje Jadrantom mora biti u skladu s voljom većine hrvatskih građana pa zastupam stajalište da o tom pitanju, nastavi li bilo koja hrvatska Vlada s ovim planom naftno-plinske komercijalizacije, mora biti raspisan referendum.

Post festum: (S.B.)

Dok je ovaj prilog dr. Poljanec-Borić čekao publikaciju u Gaudeamusu ipak su se stvari pomaknule s mrtve točke.

Dubrovniknet obavještava na internetskim stranicama da su vijećnici Dubrovačko-neretvanske županije donijeli zaključak kojim se protive provedenom postupku Vlade RH glede izdavanja koncesija za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na području njihove županije. (29.04.2015) Do sada ostale županije nisu se očitovale. Zatim je objavljeno u Jutarnjem listu

(6.6.2015. reporter: G. Penić) da je došlo do "dogovora" između Italije, Crne Gore, Slovenije i Hrvatske oko izrade ekološke studije za istraživanje i ekspolataciju nafte i plina u Jadranskom moru. Međutim u istoj rečenici objavljeno je i sljedeće: "ugovor s tvrtkama koje su na natječaju do bile koncesije bit će potpisani sredinom srpnja...." "neslužbeno je potvrdila Agencija za ugljikovodike. Zabrinjavajuća je izjava: The British company Rockhopper Exploration, which has been awarded a licence to explore, together with Italy's Eni, a field for possible gas and oil exploitation in the central part of the Croatian Adriatic, has called this job "an outstanding low cost opportunity" (Januray 5, 2015). Da li je to još jedna jeftina prodaja naših prirodnih dobara: quick gain for a long term pain? Večernji list donosi

bombastičan podnaslov: Obnovljiva energija je jeftinija od nafte i plina te preuzima vodstvo u opskrbi električnom energijom (VL 2.VIII.2015) nakon što je kozorcij tvrtki Marathol Oil i OMV koji je trebao postaviti platforme na sedam jadranskih istraživačkih polja odustao, a ubrzo zatim im se pridružio i ExxonMobil. Nakon odustajanja Amerikanaca i Austrijanaca u projektu su ostali, osim lne još samo konzorcij britanskog Medoilgas i talijanskog ENI-ja.

Svatko sada želi sačuvati svoj "ugled" pa su data razna objašnjenja za odustajanje od ovog, u najbolju ruku slabo pripremljenog, a u najgoru ilegalnog projekta. Zagreb tvrdi da su glavni razlog za odustajanja naftnih kompanija neriješni pogranični sporovi između Crne Gore i Slovenije, dok Agencija Reuters citira OMV koji se povukao zbog preniske cijene nafte na svjetskom tržištu. Usput se spominje i djelomično ukidanje embarga Iraku, jednom od glavnih izvoznika nafte. Dok udruga Dobri duhovi Jadran, OraH i ostali koji su se priključili akciji SOS za Jadran tvrde da je pritisak javnog mijenja ovaj puta odigrao takodjer krucijalnu ulogu i potvrdio još jednom paradigmu: vox populi vox dei.

Upravo "minute" prije tiskanja Gaudeamus Jutarnji list od 23.rujna o.g. objavljuje: Vlada do daljnega odgađa bušenje nafte u Jadranu. Taj projekt vodio je minister gospodarstva Ivan Vrdoljak koji se do zadnjeg momenta trudio uvjeriti svoje kolege da odobre ugovore, ali mu to nije uspjelo. Za sada, svi koji su neumorno radili na očuvanju Jadranu "kakav je nekada bio" mogu barem malo odahnuti, ali definitivno ostati budni.

Slika platforme

Boduljska balada
Stjepan Benzon,
Splitski festival, 1965

Živi se od mora, od mriža i uza
brojidu se žuji od vesla, mašklina
crljene su oči od noći i suza
žujave nan ruke su tvrde ka stine.
I tučedu nas nevere i kiše
i svaki dan smo zgrbljeni sve više
ipak više od svega i svih lipota
cilega života mi volimo more.
More naše plavo, sve nam želje znač
Ti si snaga, srića, cili život naš
Brojimo sva jidra i bile vapore
prolazidu dani uz bure i juga
škrta zemlja daje sve ono ča more
život je na škoju i radost i tuga.

AMCA PLANINARSKI KLUB

ing. Vida Grošl

Nada Sesar Raffay: AMKAŠI, ulje, 2014

AMCA Hiking Club počeo je svoju aktivnost kratkim izletima u rano proljeće 2012. godine.

Klub je osnovan kako bi se članovi udruge sastajali nedjeljom, okruženi prirodom, svežim zrakom i u opuštenom i zdravom ambijentu, prohodali šumskim stazama, porazgovarali o aktualnim kulturnim, socijalnim i ostalim temama, a usput upoznali zemljopis užeg i šireg područja Toronto i njegove okolice, naučili nešto o flori i fauni, geologiji, povijesti i ostalim vezanim temama. Jasno, novi, a još češće stari vicevi, a koji put i poneka stara pjesma oživili bi ritam hodanja.

Toronto je smješten na sjevernoj obali jezera Ontario, u koje se slijeva nekoliko prilično značajnih rijeka (Rouge River, Don River, Etobicoke Creek, Humber River, Credit River i njihovi mnogobrojni pritoci). Rijeke uglavnom teku u smjeru sjever-jug, a izviru u području znamenite glacijalne tvorevine formirane prije 10.000-12.000 godina tijekom takozvanog Wisconsin razdoblja. U južnom Ontariju rezultat te glacijacije je znamenita morena nazvana *Oakridges Moraine* ili O.M. (pojam *morena* odnosi se na gomilu stijena i sedimenta nanesenih kretanjem glečera, op.ed.). O.M. smještena je 30–40 km sjeverno od Torontoa, proteže se na više od 170 km duljine i orijentirana je manje-više u smjeru istok-zapad. Tipični za O.M. su brežuljci, koji dosežu do oko 400 m nadmorske visine, blage doline, ponekad strmi klanci, te mnoga močvarna područja i glacijalna jezera tzv. *kettle lakes*. Raznolika topografija uvjetovala je razvoju bogate i raznolike autohtone

flore, koja se sastoje od mješovitog crnogoričnog i bjelogoričnog drveća, kao što su kanadski balsam, crveni hrast, breza te kanadski javor (izvor poznatog slasnog i vrlo cijenjenog sirupa, *maple syrup*). Mnogobrojne divlje biljke, od kojih je najpoznatiji trolatični trillium, najčešće bijele boje, ali ponekad i crvenkaste, simbol je provincije Ontario i zakonom zaštićen. U rano proljeće trillium pruža fantastičnu sliku isprepletenog zeleno-bijelog saga. Mnogobrojna i raznolika fauna, te bezbroj ptica selica, koriste ova područja kao stalna, ali i povremena staništa tijekom migracija sjever-jug i obratno. Najčešće su pojave jata kanadskih gusaka, a nerijetko se viđaju i bijeli labudovi te divlji purani.

Povijest naseljavanja ovih krajeva seže u daleku prošlost od preko 10.000 godina. Osnovne aktivnosti domorodaca bile su lov i ribolov, a znatniji porast stanovništva, nakon devetog stoljeća, uvjetovan je razvojem poljoprivrede (uglavnom kukuruza). Dolaskom europskih doseljenika, nakon 17. stoljeća, morena je doživjela ogromne promjene. Visoka stabla nemilosrdno su se sjekla za jarbole britanske mormarice. Pokušalo se uvesti poljoprivredno gospodarstvo, no s jalovim rezultatom. Pjeskovito i šljunčano tlo i učestalo kamenje otežavali su bilo kakav uzgoj. Mala naselja razvijala su se uglavnom u blizini pilana, mlinova i u okolini mnogobrojnih pivovara. Dolaskom željeznice i sve ubrzanim razvojem južnog Ontarija počela je eksploracija pijeska i šljunka.

Konačno, krajem 20. stoljeća, zahvaljujući upornosti sve većeg broja ekološki svjesnih građana, O.M. je proglašena zaštićenom zonom. Zaustavila se gradnja tzv. prigradskih naselja, počela su ucrtavanja i otvaranja staza i putova, dostupni svim građanima šire torontske regije. Neki od putova su također podešeni za građane s posebnim potrebama (tj. prikladni invalidskim kolicima). Uz prije spomenute rijeke i klance, naša planinarska grupa ima na izbor staze i puteve različitih dužina, težina, udaljenosti od centra grada (i jasno - okrepljujuće taverne).

Među najljepše izlete koje je ostvario naš klub svakako je izlet u *Rouge River Conservation Park*, nedavno predložen da uz neke dodatne promjene postane kanadski nacionalni park. Do Parka se može doći javnim prijevozom, a opet sam park pruža osjećaj nevjerojatne udaljenosti i mira od svakodnevne buke i gradske vreve.

Hodajući izvjesnim usponima *Rouge parka*, mnogi su uzviknuli: "Pa ovo je ko naše Sljeme". Široki horizonti, strmi klanci, slikovite vizure, brzice te rječni bazeni izmjenjuju se s blagim meandrima. U rano proljeće široko razveden bijeli trillium zavarava oko i

pričinja se kao snježni pokrivač. Naša akademska slikarica Nada Sesar Raffay ispunila je svoju umjetničku dušu i srce te koristila vizure iz *Rougea* kao inspiraciju za seriju predivnih ulja na platnu koja evociraju bogatstvo prirode.

Zanimljive su i šetnje uz Humber River, koja je zbog svoje bogate prošlosti proglašena "rijekom baštine". U prošlosti je služila starosjediocima, lovcima, trgovcima i misionarima kao poveznica između jezera Ontario i Lake Simcoe, pa dalje sve do Georgian Baya (zaljeva jezera Huron) i na kraju do zaljeva Hudson. Godine 1954. nezaustavljeni uragan Hazel dospio je od središnjeg Atlantika sve do južnog Ontarija. Na svom putu uzrokovaо je ogromne štete i velik broj ljudskih žrtava. Uz rijeku Humber izgubio je život 81 stanovnik. Nakon tog tragičnog događaja provincijska vlada odlučila je regulirati riječna područja, koja se odonda koriste gotovo isključivo u rekreativske svrhe.

Naše šetnje obično završe u nekom lokalnom kafiću! Vrijedno je spomenuti *Apple Orchard Café*, smješten u središnjoj zoni O.M. Poznat je po ponudi sočnih i mnogovrsnih jabuka, karakterističnog napitka *apple cider* i ostalih delicija. Pješačenja Rouge Parkom obično završe na terasi naših članova Mike i Tonija. Njihov dom smo prozvali "Planinarski dom Vukas". Ovdje uživamo u predivnom pogledu na Lake Ontario, u domaćoj joti, dobroj kapljici i ugodnom razgovoru.

Godine 2012. AMCA Hiking Club organizirao je izlet autobusom u povijesne gradiće jugozapadnog Ontarija - Fergus, Ellora, St. Jacobs, Stratford, poznata turistička odredišta mnogih građana Toronto. Mjesta se odlikuju simpatičnim i živopisnim kafićima, restoranima, muzejima, zakonom zaštićenom "heritage" arhitekturom, lokalnim umjetničkim galerijama i malim parkovima. Zanimljiva galerija našeg likovnog umjetnika Krešimira Čavlovića u Elori pobudila je poseban interes AMCA-ih izletnika.

Ellora Gorge, impresivna gudura, mamilala je mnoge poglede, a završila je kao trajna uspomena na fotografijama izletnika. St. Jacobs, gradić naseljen uglavnom menonitskim stanovništvom, odlikuje se tržnicom bogatom domaćim, lokalnim mlječnim i suhomesnatim proizvodima, u današnje doba rijetko viđenim ručnim radovima i osobito živopisnim *Menonite quilts*, pokrivačima sastavljenim od mnoštva umjetnički složenih kvadratića raznobojnih tkanina (*patchwork*). Tom prilikom posjetili smo i Stratford, poznati ontarijski kazališni festivalski centar smješten na obalama romantične rijeke Avon, uz koju osim kazališnih posjetitelja šeću bijeli labudovi.

Godine 2013. organizirali smo izlet autobusom u Simcoe County, područje sjeverno od Toronto. (Opširniji opis tog izleta možete pročitati u ovom broju glasnika). Početni cilj bilo je poznato svetište *Midland Shrine*. Mjesto i okolica bogati su povijesnim zbiranjima u kojima se ispreplitao život nekoliko različitih grupa domorodaca, europskih doseljenika te jezuitskih misija. Na prostorima parka, u okolini svetišta, vrijedno je bilo vidjeti impozantan križ s hrvatskim pleterom.

Kratkom vožnjom do Penetangushena, smještenog na razvedenoj obali Georgian Baya, doznavali smo kako je, prema indijanskoj

legendi, nastao ovaj zanimljiv geološki teren, zemlja s 30.000 otoka i bezbroj zaljeva. I na kraju, zadnja postaja je bio gradić Orillia na jezeru Cauchiching. Tu je smještena kuća, danas muzej, okružena zelenim površinama, cvjetnim vrtovima i drvećem, u kojoj je živio poznati kanadski pisac i humorist Steven Leacock (1869-1944). Nakon kratke šetnje okolicom muzeja slijedila je ukusna večera u lokalnom restoranu, jasno - uz malo pića i puno priča. (O interesantnom susretu na tom izletu možete pročitati vinjetu: *Život uistinu piše romane*).

Zaslužni za AMCA-ine šetnje su i članovi šire hrvatske zajednice u torontskoj regiji, osobito Josipa Kloštranec (popularna Pepica), koja je u nekoliko navrata vodila grupu u omiljeni Rouge Park, te Lili Kment, koja je sudjelovala u planiranju i dizajnu slikovitih pozivnica koje su privukle velik broj sudionika izleta.

Ontarijski endemski *Trillium*

Jesenski ugodaj: *Oakridges Moraine*

Penetanguishene, Rotary Park Gateway to Georgian Bay", Grupa je ispred huronskog giganta Kitchikewana koja simbolizira hrabrost, mir i vjernost.

AMKAŠI NA IZLETU U SIMCOE COUNTY, JUŽNOG ONTARIJA

Srebrenka Bogović

Kolegica Vida Grošl je za Gaudeamus napisala iscrpno izvješće o radu planinarskog društva AMCA-e koje možete pročitati u ovom broju, a slijedi malo detaljniji osvrt na jedan od izleta, koji je ujedno bio malo studijsko "putovanje" u znamenite gradiće južnog Ontarija. Izlet u Simcoe County također je organizirala kolegica Vida, a odvijao se, potrebno je naglasiti, s "preciznošću švicarskog sata". Već sâm poziv/oglas je puno toga obećavao: *Cilj nam je obići nekolicinu živopisnih mjesta u Simcoe Countyju koja obiluju slikovitim krajolikom i bogatom kolonijalnom poviješću.*

Orijentacije radi, Simcoe County se nalazi u središnjem dijelu južnog Ontarija, sjeverno od Toronto, i proteže se istočno do obala jezera Simcoe i na zapadu do Georgian Bay-a.

Prvo zaustavljanje je bilo u Midlandu s obilaskom crkve Martyr's Shrine, Križnog puta i parka sa skulpturama i napisima znakovitim za širenje katolicizma u ovom dijelu Ontarija. Za tu prigodu kolegica Branka Komparić, arhitektica, održala

je informativno predavanje o arhitekturi i povijesti svetišta. Svetište se nalazi u geografskom području poznatom kao Canadian Shield ili Kanadski štit, koji je oblikovan masivnim, eruptivnim, kamenim formacijama iz prekambrijskog doba koje su nakon milijuna godina erozije zadobile današnji zaobljeni, skulpturalni oblik.

Svetište je posvećeno šestorici jezuitskih misionara, među kojima su kanonizirani sveti Jean de Brèbeuf, Gabriel Lalemant i Charles Garnier. Unutrašnjost svetišta je osobito impresivna. Dizajn je izradio Ildège Bourrie, a njegova ideja evocira preokrenuti starosjedilački/indijanski kanu (*canoe*). Crkva je posvećena 1926. godine i omiljeno je mesto hodočašća Hrvata iz Ontarija i šire.

Nakon svetišta amkaši su posjetili jedno od indijanskih "naselja", gdje su, uz stručno predavanje, saznali pojedinosti o načinu života ljudi koji su, pretpostavlja se, naselili taj kraj prije nekih 12.000 godina. Plemena u toj regiji uglavnom se dijele

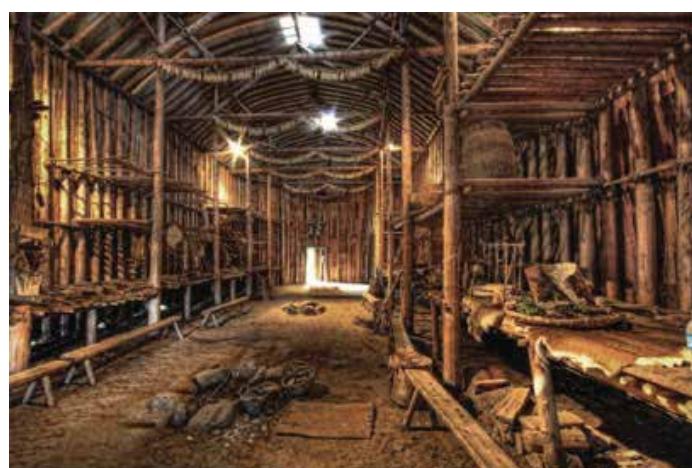
Povijesni sažetak: (Mary Garbutt, —A Brief History, II Simcoe County Branch, Ontario Genealogical Society: http://www.simcoebogs.com/About/ab_simcoe.htm.)

The northern part of Simcoe County in the seventeenth century was the home of the Hurons, an agrarian tribe allied with the French. French priests, first the Jesuits and then the Récollets (later known as Franciscans, op.a.), established missions near Georgian Bay. The Iroquois from upper New York state under the influence of the British, destroyed the missions and most of the people of Huronia. A few survivors fled to Christian Island in Georgian Bay. During the late seventeenth and the eighteenth century, the homeland of the Hurons became occupied by the Algonquin-speaking peoples, such as the group who eventually became the Chippewas of Rama.

na nomade/ratnike (Irokeze) te na zemljoradnike (Hurons), iako postoji još plemena, ova dva su najbrojnija. Zaštita naselja činila je ograda od drvenih kolaca zabijenih u zemlju (palisade). U sredini naselja smjestila se zajednička prostorija, tzv. *longhouse*, drvene konstrukcije pokrivena korom drveta. Ostale, manje građevine razasute unaokolo prikladne za mnogo toga, od spremišta hrane do *sweat lodge-a*, kolibe-saune koja je služila kao spiritualno sastajalište stanovnika naselja.

Nakon kratkog predaha za ručak u Midlandu autobus je nastavio prema gradiću Penetanguisheneu, čije ime najvjerojatnije potječe iz jezika Ojibwa. Amkaši su u Penetangu (skraćena verzija imena grada) posjetili St. Ann's Jesuit Memorial Church, čija je gradnja trajala tridesetak godina (1886-1902), a novac za gradnju osigurali su francuski biskupi iz Rouena i Normandije kao i vlade Engleske, Francuske i Sjedinjenih Država. Zadnja destinacija izleta je bio gradić Orillia, koji se izdvaja od ostalih po vikendicama i brojnim turistima. Tu se nalazi i rodna kuća Stephena Leacocka (1869-1944), kanadskog učitelja, politikanta,

ali i pisca bolje poznatog po svojim humorističkim zapisima, kao na primjer: "It is called political economy because it has nothing to do with either politics or economy".

GALA VEČER AMCA-E TORONTO

24. listopada 2014.

AMCA Toronto održala je svoju trinaestu godišnju dobrotvornu večer, na kojoj je bilo oko sto pedeset gostiju, uglavnom članova, zatim poslovnih partnera, članova Kanadsko-hrvatske gospodarske komore i prijatelja udruge, uz znakovit broj gostiju koji nisu hrvatskog podrijetla. Gala večer je održana u prestižnom Boulevard Clubu, smještenom na slikovitoj obali jezera Ontario.

Predsjednik AMCA-e Toronto Krešimir Mustapić srdačno je pozdravio nazočne te zahvalio svima koji su pridonijeli uspjehu ovoga kulturno-zabavnog događaja, a ujedno potpomogli svojim odazivom dalnjem radu udruge. Pored uzvanika, pozdravio je i prisutne bivše predsjednike udruge kolege Nikolu Demarina i Valentinu Krčmar, Ivu Hrvoića, koji zbog putovanja u Hrvatsku nije mogao prisustvovati, te je podsjetio prisutne na preminulog Dr. Vladu Bezjaka koji je bio predsjednik udruge od 1995. do 1997. Nadalje, u svom govoru ukratko je iznio dostignuća AMCA-e u protekloj godini te planove za budući rad i aktivnosti. Obavijestio je također o nadolazećim kulturnim događanjima, o dodjeli godišnjih stipendija te o novčanoj potpori Katedri hrvatskog jezika i kulture na Sveučilištu u Torontu.

Večeri su se odazvali veleposlanik Republike Hrvatske gospodin Veselko

Grubišić sa suprugom i generalna konzulica u Mississaugi, gospođa Andrea Javor sa suprugom. Veleposlaniku Grubišiću istječe mandat 2015. i tom prilikom je čestitao AMCA-i na uloženom trudu koji je urođio brojnim pothvatima na promicanju hrvatske kulture, te poželio puno uspjeha u budućem djelovanju. Oprostio se s nazočnima uz nadu da se ponovno sretnu u Kanadi ili Hrvatskoj.

Počasni gost večeri, gospodin Victor Dodig, bivši dobitnik kanadske nagrade *Top 40 under 40* te diplomant prestižnog sveučilišta Harvard, gdje je kao Baker Scholar dobitnik najviše harvardske nagrade koja se dodjeljuje vrhunskim studentima. U svom govoru, među inim, osvrnuo se na svoje hrvatsko podrijetlo, koje s ponosom ističe u obnašanju nove funkcije, predsjednika uprave i izvršnog upravitelja vodeće kanadske banke Canadian Imperial Bank of Commerce (CIBC), jedne od vodećih sjevernoameričkih finansijskih institucija te treće najjače banke na svijetu. Svoju ljubav prema domovini Victor je također iskazao u vrijeme Domovinskog rata, kad je s ostalim mladim studentima kao član CCIC-a (Croatian-Canadian Information Centre) lobirao među kanadskim političarima i članovima Parlamenta za priznanje Republike Hrvatske.

Nakon večere okupljenima su predstavljeni dobitnici AMCA-inih

stipendija (Mihael Plut i Aleksandra Srša Benko) te novčanih potpora (Catherine Klostrenac i Filip Rupčić-Polgar). Ove godine je prvi put AMCA Toronto u natječaj uključila sveučilišta iz Hrvatske i poslijediplomske studije. (Biografije dobitnika mogu se pronaći na web stranici AMCA-e). Dobitnici iz Hrvatske su u dodjeli nagrada "sudjelovali" kroz poslani videouradak, vrlo kreativno osmišljen, koji su sa zadovoljstvom prihvatali svi nazočni.

Udruga je dodijelila i priznanja svojim dugogodišnjim članovima: obitelji Zdunić za dorinos hrvatskoj zajednici južnog Ontarija, a gospodinu Ivi Robiću za doprinos AMCA-i te Bogović Srebrenki, dugogodišnjoj voditeljici kazališta *Histerioni*, za promociju hrvatske kulture. U glazbeno-kulturnom dijelu programa pročitano je nekoliko pjesama hrvatskih pjesnika, a puhački kvintet *Salt and Pepper* izveo je *Trois pièces brèves* Jacquesa Iberta i *Teško mi je zaboravit tebe* Vinka Jelića, u aranžmanu Tomislava Uhlika, što je pridonijelo "duhovno-umjetničkom" tonu večeri, koji je zasigurno razdragao sve goste. AMCA s ovim i sličnim aktivnostima osnažuje svoju prisutnost u hrvatskoj zajednici južnog Ontarija, svojih kanadskih partnera te s AMCA-DOMUS-om u domovini. (S.B.)

Hrvatski ambasador g. V. Grubišić sa suprugom

Hrvatska konzulica g. Andrea Javor sa suprugom

Wooohooooooooo...

Up to the moon and beyond!

www.demode.hr | www.demode.ca

PROLJETNA VEČERA 2014. I POMOĆ POPLAVLJENOJ SLAVONIJI

30. svibnja 2014.
Sažetak: Branka Komparić

Generalni konzul Ljubinko Matešić

Branka Komparić, tadašnja dopredsjednica

Vrlo uspješna proljetna večer održana je u restoranu Croatia u Mississaugi, a u organizaciji članova UO AMCA-e Vide Grošl i Martina Fabeka te članice Lily Kment. Večer pamtimo po bogatom programu, ugodnoj atmosferi, dobroj zabavi te ukusnoj večeri kakvu nam samo Stipe može ponuditi. Tom prilikom gosti su se oprostili od generalnoga konzula RH Ljubinka Matešića te ujedno poveli akciju prikupljanja pomoći nastrandalima od poplave u istočnoj Slavoniji. Okupljenima se uz dobrodošlicu prvo obratila voditeljica programa Vida Grošl, a potom predsjednik udruge Krešimir Mustapić, koji je izvijestio o stanju udruge i o našim mnogobrojnim aktivnostima te zahvalio svima na suradnji.

Slijedila je akademска himna "Gaudeamus igitur" i konačno *Pola ure kulture*, program u kojem su sudjelovale umjetnica na harfi Eithne Heffernan, pjesnikinja Josipa Kloštranec i Lily Kment. Pamtimo interesantan program irskih napjeva i ugodan glas Eithne praćen suptilnom glazbom harfe, Pepičine nagrađene stihove koje je s nama podijelila stvorivši atmosferu posebne bliskosti recitirajući iz dubine srca, te Lilin zvonki glas i svečani ton pri recitiranju poezije H.D. Thoreaua i D. Cesarića. Nakon kratke prigodne zahvale koju je izrekla tadašnja dopredsjednica Branka Komparić, s nekoliko duhovitih misli uzvanicima se obratio i generalni konzul RH Ljubinko Matešić te se uz zahvalu oprostio uoči odlaska iz naše sredine.

S obzirom na nezapamćenu poplavu koja je zahvatila prošlog proljeća istočnu Slavoniju, UO AMCA-e odlučio je odazvati se pozivu na pomoć stradalima od te velike nepogode. Dogovoren je da dio prihoda proljetne večere namijenimo za tu svrhu te dodatno potaknemo članove da osobnim donacijama pomognu ovu hvalevrijednu inicijativu. Na večeri je od tombole prikupljeno \$ 600, od osobnih donacija okupljenih daljnjih \$ 520, te je za pomoć poplavljenima namijenjen iznos od ukupno \$ 1600. U sljedeća dva tjedna prikupljeno je dodatnih \$ 930 donacija naših članova i \$ 300 donacije Hrvatskoga kluba studenata na Sveučilištu u Torontu. AMCA Toronto je u srpnju na račun Hrvatskoga Caritasa uplatila prikupljeni iznos od \$ 2830 namijenjen pomoći nastrandalima u poplavi. Hvala svima koji su na bilo koji način podržali ovu vrijednu akciju.

BOŽIĆNI DOMJENAK

9. prosinca 2014.
Sažetak: Jasmina Leburić

U torontskom kafiću u kojem se često okupljaju "Amkaši", Baka Gallery Cafe održan je tradicionalni Božićni domjenak (9. prosinca 2014.) u organizaciji AMCA-e Toronto. Budući da je prosinac idealno vrijeme za druženje s dragim, bliskim ljudima, tako je i ovaj događaj protekao u nadasve ugodnoj atmosferi. Također valja napomenuti kako se zbog velikog interesa tražila karta više!

Organizator domjenka, kolega Martin Fabek, izrazio je zadovoljstvo zbog velikog broja okupljenih te svima poželio puno sreće i blagoslova povodom nadolazećih blagdana te zamolio predsjednika Krešimira Mustapića da se obrati skupu. Gospodin Mustapić je uz čestitke i dobre želje podsjetio članove i goste da ne zaborave pravo značenje Božića te da se sjete kolega i prijatelja koji su u nevolji, a pogotovo onih koji su u božićno vrijeme sami, te da im otvore vrata svog doma.

Uz tople note božićnih skladbi, razmjenjivali su se događaji, iskustva te planovi i ideje za novu 2015. godinu, a pravo je osvježenje bilo vidjeti nekoliko novih mladih lica koja će svojim angažmanom zasigurno pridonijeti budućnosti AMCA-e.

Kako bi večer u potpunosti ispunila očekivanja, organizatori su se potrudili da ničega ne nedostaje, pa je tako pripremljena i bogata zakuska. Na meniju se našlo nekoliko zanimljivih jela iz domaće radinosti te ukusni domaći kolači, a nije nedostajalo ni dobrog vina. Svečani ambijent vizualno su obilježila djela poznate umjetnice i AMCA-ine vrijedne članice Tatjane Hutinec, čija su se umjetnička djela mogla vidjeti u Baka Cafē do početka siječnja 2015. godine.

Pri kraju večeri nazočni su nazdravili šampanjcem, pozdravljajući tako još jednu uspješnu godinu, s nadom da će iduća biti još uspješnija te obilježena raznovrsnim aktivnostima tipičima za AMCA-u Toronto. S obzirom na dosadašnja zbivanja, kao i veliki angažman članova, možemo očekivati poprilično plodnu novu godinu! Iako održan na samom početku radnoga tjedna, ovaj veseli domjenak se pokazao kao izvrsna prilika za opuštanje i bijeg od burne svakodnevice, te ujedno kao uvertira u nadolazeće blagdane.

Povodom blagdana svako dobro svim članovima i prijateljima AMCA-e Toronto!

ŽIVOT UISTINU PIŠE ROMANE... SUSRET DVAJU PRIJATELJA NA AMCA TORONTO IZLETU

Ing. Miljenko Parić

Na izletu AMCA-e Toronto po sjevernom dijelu južnog Ontaria zaustavili smo se za predah u gradiću Midlandu. Tek što sam sjeo za stol, gladan, a možda i malo umoran, gospodin koji je sjeo nasuprot trgne me blagim "direktom". Kao bivšem boksaču taj naziv mi se učinio da najbolje opisuje način na koji me taj čovjek oslovio:

"Mislim da te se sjećam!"

Videći moju trenutačnu zbumjenost, ali gledajući me prodorno, započela je bujica udaraca/pitanja iz meni davne prošlosti. Studentski dom na Savi? Studentski centar? I dalje sam ostao zbumen, ali i posramljen jer nikako da se sjetim: Tko bi to mogao biti? Tko bi to mogao biti? Vrte mi se svakakve misli po glavi samo ne ona koja bi mi otkrila identitet čovjeka ispred mene, koji očito vrlo dobro zna tko sam ja.

Moj sugovornik nije želio oduljiti moju nelagodu i sugestije su poprimile intimniji karakter: BK Lokomotiva? Trener Jakec... Pula? Mate Parlov?

Najedanput mi se koprena podigne sa zamagljene memorije, zaborav nestade i postane mi jasno tko je ispred mene, i taman da izustim njegovo ime, moj me sugovornik preduhitri povikom: Ivan, zvani Ico!

A ja viknem: Miljenko, zvani Mićo.

Ovaj susret, ali i razgovor koji je uslijedio tijekom cijelog izleta, vratio nas je pedeset godina unazad. Eto jedan od naših, prije mnoga vremena, zatvorenih olimpijskih krugova života ponovo se otvorio nakon toliko godina. ...pravi zlatni pir davno zaboravljenog prijateljstva.

Zbog ograničenog vremena i naša razmjena životnih zapisa i sjećanja bila je ubrzana. Vežu nas i mjesta i sportske aktivnosti iz domovine: studentski domovi (stari i novi dom na Savi, Šaregradska), Studentski centar, menza, faks (PMF, ET), boks (Lokomotiva), boksački mečevi (Pula), judo (Mladost), razna prvenstva i, jasno - cure.

Analogno s kvantnom fizikom moglo bi se reći da smo holografski "prošetali" kroz virtualnih pedeset godina. Daleko od svojih korijena doživjeli smo nešto neopisivo: susret dvaju prijatelja koji su toliko toga dijelili u mladosti, a izgubili su svaku vezu eto - pola stoljeća.

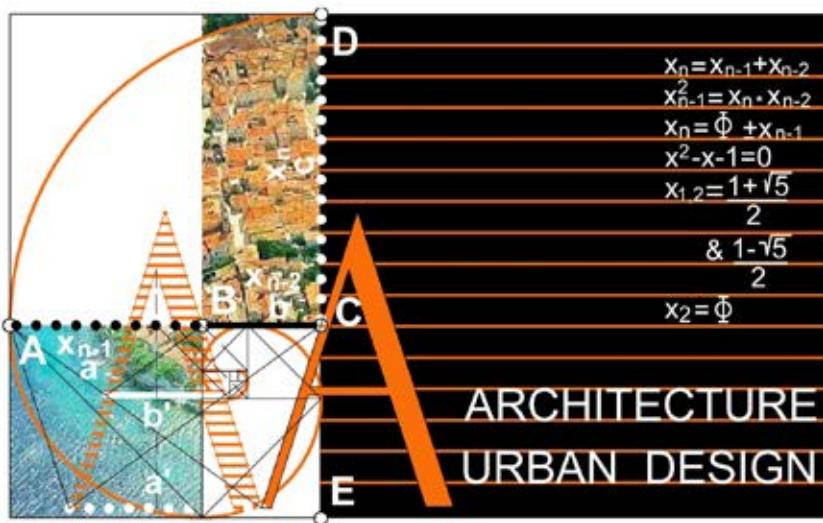
I tako su Ivan Milković zvan Ico i Miljenko Parić zvan Mićo uživali u tom čarobnom trenutku životne inspiracije koji se odigrao na AMCA-inu izletu.

Nisam mogao a ne zapitati se koja to providnost upravlja našim bićima da se nakon jednog životnog puta protkanog sportom, odlaskom u grad na studij, iseljenjem u Kanadu, ja Hrvat iz Bosne, moj davni prijatelj iz Like, ponovo sretнемo u malom kanadskome mjestu tisuće i tisuće kilometara od mjesta s kojeg obojica vučemo korijene i nezaboravne uspomene?

Prilog je skraćen za tisak.

ŽIVOT UISTINU PIŠE ROMANE...

ATELIER ARCHITECT MADUNIC Inc.

email andy@aamadunic.com cell 416 707 1353

Lila Lupo
European fashion

COME AND FEEL THE WARMTH
SPRING/SUMMER NEW ARRIVALS

LE TRICOT PERUGIA
MADE IN ITALY

2649 Yonge Street - Just South of Sporting Life - 416.484.8377 - lilalupo.com

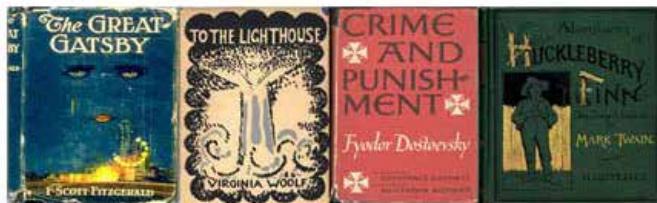
BUY AMCA TORONTO T-SHIRT
SUPPORT OUR ACTIVITIES

AMCA BOOK CLUB

Pridružite se našem klubu,
predložite vašu omiljelu knjigu
ili se okušajte kao moderator!
**Za sve informacije javite se
utemeljiteljici kluba:**

Nadi Sesar Raffay, amcabookclub@gmail.com

MESNICA ~ KLAONICA
ZA SVJEŽE i DOMAĆE

Pečeni janjci i odojci
Suha janjetina i kozletina
Suhomesnati proizvodi

10676 Trafalgar Road

Georgetown, Ontario L7G 4S5

Tel: 905-877-6082

Fax: 905-877-5120

KRALJ TOMISLAV REX CROATORUM

Own an original work of art which combines historical events with recognizable Croatian symbolism.

The King Tomislav Shield will embellish your home or workplace and can be displayed with pride by any patriotic Croatian or given as a cherished gift

Dimensions: 43 cm/18 in.

Available in bronze (natural or with aged greenish tinge), aluminum (silver) or Titanium (black).
For all additional information please contact:
I. Robić by email: john.robic@gmail.com

GAUDEAMUS

SADRŽAJ

Krešimir Mustapić: Poruka predsjednika	3
Srebrenka Bogović: Poruka urednice	5
Srebrenka Bogović: Novi rektor zagrebačkog sveučilišta	6
Davor Piskač: Izvješće o dosadašnjem izvođenju kolegija pri Odjelu za Slavenske jezike i književnosti Sveučilišta u Torontu	8
(2014/15)	
Branka Komparić: Hrvatski kolegiji na University of Toronto	9
Donna Tussing-Orwin: Why Tolstoy War Writing Does not Grow Old	11
Mladen Vranić: The Drama of the Discovery of Insulin	14
Eric Margolis: Geopolitical Situation in the World: Ukraine and Syria	17
Igor Štagljar: Cancer Can Be Beaten	18
John Scott Cowan: The War of 1812	21
Nina Mažar: Integrity Conundrum; Human Psychology and Morality	24
Dražen Lalić: The Agony Goes On, Sociološko-politološka analiza krize u Hrvatskoj	26
Saša Poljanec-Borić: Eksploracija Jadrana	28
Vida Grošl: AMCA Planinarski klub	32
Srebrenka Bogović: Amkaši na izletu u Simcoe County južnog Ontarija	34
Gala večer AMCA-e Toronto	36
Proljetna večer i pomoć poplavljenoj Slavoniji	38
Božićni domijenak 2014	39
Miljenko Parić: Život uistinu piše romane	40

ISBN 9780994046307

9 780994 046307